

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

NORDEFKO:N ROOLI SUOMEN TURVALLISUUSPOLITIIKASSA

EUK:n tutkielma

Kapteeniluutnantti
Timo Jaakola

Esiupseerikurssi 65
Merisotalinja

Huhtikuu 2013

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
Esiupseerikurssi 65	Merisotalinja
Tekijä	
Kapteeniluutnantti Timo Jaakola	
Tutkielman nimi	
NORDEFECO:N ROOLI SUOMEN TURVALLISUUSPOLITIIKASSA	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Strategia	Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Huhtikuu 2013	Tekstisivuja 32
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Pohjoismaat ovat tehneet yhteistyötä kautta historian. Pohjoismaiden yhteistyön tuloksina ovat muun muassa passi- ja liikkumisen vapaus sekä yhteinen sosiaaliturvasopimus. Nykyinen puolustuspoliittinen yhteistyö on saanut alkunsa yhteisistä rauhanturvaoperaatioista. Yhteistyö jatkui pitkään samankaltaisena, kunnes kylmän sodan päätyttyä yhteistyö alkoi vähitellen tiivistyä. Kallistuva puolustusmateriaali sekä maailmanlaajuinen talouskriisi ajoivat Pohjoismaat miettimään uusia vaihtoehtoja kansallisten puolustusten kehittämiseksi. Helmikuussa 2009 Thorvald Stoltenberg julkaisi raportin, jossa oli 13 ehdotusta Pohjoismaiden puolustusyhteistyön tiivistämiseksi. Marraskuussa 2009 yksi ehdotuksista toteutui. Päätettiin yhdistää NORDCAPS, NORDAC ja NORDSUP yhdeksi organisaatioksi, ”Nordic Defence Co-operation”, NORDEFECO:ksi.</p> <p>Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella Pohjoismaiden yhteistyöorganisaatiota Nordic Defence Co-operationia (NORDEFECO). Tutkimusongelmana on selvittää: Mikä on NORDEFECO:n rooli osana Suomen turvallisuuspolitiikkaa? Roolia tutkitaan turvallisuuspoliittisten se-lontekojen, virallisten asiakirjojen sekä julkisen median kautta.</p> <p>NORDEFECO:n päätarkoituksena on vahvistaa osapuolten kansallista puolustusta, selvittää yhteisiä syynenergiaetuja ja löytää tehokkaita, yhteisiä ratkaisuja eri aloilta. NORDEFECO-rakenteen tavoitteena on selvittää sekä luoda edellytykset käytännön yhteistyölle. Sen kautta selvitetään yhteistyölle mahdolliset kohteet ja niitä tarjotaan jalostettavaksi eteenpäin. NORDEFECO on vain yhteistyöorganisaatio. Käytännön yhteistyö toteutetaan maiden virallisissa organisaatioissa. Julkinen media tietää NORDEFECO:n päätavoitteet, mutta pienempiä osatavoitteita media ei tiedä. NORDEFECO on luonut uuden ulottuvuuden Pohjoismaiden puolustusyhteistyölle ja sen rooli yhteistyön edellytysten luoja- ja kasvamaan.</p>	
<p>AVAINSANAT</p> <p>Pohjoismaiden yhteistyö, NORDEFECO, puolustusyhteistyö, ulko- ja turvallisuuspolitiikka</p>	

NORDEFKO:N ROOLI SUOMEN TURVALLISUUSPOLITIIKASSA

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	2
1.2	TUTKIELMAN VIITEKEHYS, LÄHTEET JA RAJAUKSET	3
2	SUOMEN TURVALLISUUSPOLIITTISET LINJAUKSET	5
2.1	EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka	5
2.1.1	Euroopan yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka	6
2.2	ULKO- JA TURVALLISUUSPOLIITTINEN SELONTEKOMENETTELÄ	7
2.2.1	Vuoden 1995 selonteko	7
2.2.2	Vuoden 1997 selonteko	8
2.2.3	Vuoden 2001 selonteko	9
2.2.4	Vuoden 2004 selonteko	10
2.2.5	Vuoden 2009 selonteko	11
2.2.6	Vuoden 2012 selonteko	12
3	POHJOISMAIDEN PUOLUSTUSYHTEISTYÖ	14
3.1	YHTEISTYÖ ENNEN NORDEFKO:A	14
3.2	NORDEFKO:N PERUSTAMINEN	14
3.2.1	Thorvald Stoltenbergin raportti	15
3.2.2	NORDEFKO:n perustaminen	16
3.3	NORDEFKO:N ORGANISAATIO	17
3.3.1	Pohjoismaiden puolustuspoliittinen komitea (Nordic Defence Policy Steering Committee)	17
3.3.2	Pohjoismaiden sotilaskomitea (Nordic Military Coordination Committee)	17
3.3.3	Yhteistoiminta-alueet (COPA)	18
3.3.3.1	Yhteistoiminta-alue Strateginen kehittäminen	19
3.3.3.2	Yhteistoiminta-alue Suorituskyvyt	19
3.3.3.3	Yhteistoiminta-alue Henkilöstöhallinto ja koulutus	19
3.3.3.4	Yhteistoiminta-alue Harjoitukset ja opetustilaisuuDET	20
3.3.3.5	Yhteistoiminta-alue Operaatiot	20
4	NORDEFKO:N TOIMINTA	21
4.1	TOIMINNAN SUUNNITTELU NORDEFKO:SSA	21
4.2	TOIMINTA NORDEFKO:SSA	21
4.3	SUOMEN TOIMINTA NORDEFKO:SSA	22
4.4	YHTEISTYÖN TULOKSIA	23
5	ANALYYSI NORDEFKO:N NÄKYMISESTÄ SUOMEN JULKISISSA MEDIASSA.....	25
5.1	MEDIA-ANALYYSIN TULOKSET	25
5.2	JOHTOPÄÄTÖKSET MEDIA-ANALYYSISTÄ	29
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	31

LÄHTEET

NORDEFCO:N ROOLI SUOMEN TURVALLISUUSPOLITIIKASSA

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella Pohjoismaiden yhteistyöorganisaatiota Nordic Defence Co-operation (NORDEFCO). Pohjoismaiden puolustusyhteistyö on noussut 2010-luvulla yhdeksi Suomen turvallisuuspolitiikan perusteemaksi.

Viisi Pohjoismaata – Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti – ovat muotoutuneet historian aikana samankaltaisiksi yhteiskunniksi. Kulttuurimme ja yhteiskuntakäsityksemme ovat samankaltaiset.

Toisen maailmansodan jälkeen pohjoismainen yhteistyö alkoi jälleen syventyä ja tiivistyä. Vuonna 1952 Ruotsi, Norja ja Tanska perustivat Pohjoismaiden neuvoston. Neuvosto on parlamentaarinen yhteistyöelin, jolla ei ole muodollista valtaa. Suomi liittyi neuvostoon vasta 1955. Syynä tähän oli Neuvostoliiton vastustus, koska kolme Pohjoismaata – Tanska, Norja ja Islanti – olivat Nato-maita.¹ Neuvoston jäsenyys mahdollisti, että Suomi liittyi mukaan Pohjoismaiden vapaussopimukseen sekä sosiaaliturvasopimukseen. Lisäksi Pohjoismaiden yhteiset työmarkkinat avautuivat suomalaisille.²

Kylmän sodan aikana Pohjoismaiden yhteistyö oli pitkälti sosiaali-, kulttuuri- ja talousyhteistyötä. Pohjoismaat yrittivät perustaa omaa talousliittoa, kuten Euroopan talousunioni (EEC) oli siihen aikaan. Suunnitelma kaatui, kun Suomi ei halunnut liittyä Neuvostoliiton vastustuksen takia. Talousliiton kaatumisen takia muut Pohjoismaat liittyivät Euroopan vapaakauppa-alueeseen (EFTA), jonka Iso-Britannia oli perustanut vastapainoksi EEC:lle. Suomi joutui odottamaan jäsenyyttään EFTA:an vuoteen 1961, jolloin Suomi solmi assosiaatiosopimuksen EFTA-maiden kanssa.³

¹ Virrankoski, 2012, s. 404

² Railo, 2010, s. 300

³ Railo, 2010, ss. 303, 391

EFTA:n vaikutusvalta väheni 1970-luvulla, kun sen jäseninä olleet Iso-Britannia ja Tanska liittyivät EEC:n jäseniksi. Suomi solmi vuonna 1974 vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa. Samankaltaisen sopimuksen Suomi solmi myös sosialististen maiden kanssa.⁴

Kylmän sodan aikana Suomi pyrki kaikessa kansainvälisessä politiikassa lähentymään Länsi-Eurooppaan, johon kulttuurisesti ja poliittisesti kuulumme. Kuitenkin ulkopoliittinen johto joutui ottamaan huomioon Moskovan kannan asiasta. Siksi jokainen länsimielinen päätös poiki samanlaisen päätöksen Neuvostoliiton suuntaan. Turvallisuuspolitiikka oli kuin nuorallantanssia idän ja lännen suuntaan. Neuvostoliiton hajoaminen ja kylmän sodan päättyminen 1990-luvun alussa avasi Suomen tien kohti Euroopan ydintä. Suomi liittyi 1995 Euroopan Unioniin (EU).

Suomi, Ruotsi ja Tanska kuuluvat Euroopan Unioniin. Suomi on EU-jäsenenä ajanut voimakkaasti pohjoista ulottuvuutta. Pohjoinen ulottuvuus on käytännön tasolla pohjoisten maiden, yritysten, eri yhteisöiden ja paikallisten yhteistyötä ja tekemisiä. Se on projekteja ja politiikkaa samassa paketissa.⁵

Pohjoismaiden historiallinen ja kulttuurinen tausta ovat olleet lähtökohtana yhteistyölle. Taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurillinen yhteistyö ovat olleet edellä turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.⁶ Kylmän sodan päättyminen poisti esteitä tiiviimmältä puolustusyhteistyöltä. Yhteistyön tiivistyminen näkyi erityisesti kriisinhallintaoperaatioissa.

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen on NORDEFECO:n rooli osana Suomen turvallisuuspolitiikassa julkisen median näkökulman kannalta. Julkisen median analyysiä verrataan NORDEFECO:n virallisiin tavoitteisiin ja tehtäviin.

Tutkielman pääkysymys on: Mikä on NORDEFECO:n rooli osana Suomen turvallisuuspolitiikkaa? Pääkysymykseen vastataan seuraavien apukysymysten avulla:

1. Miksi Suomi toimii NORDEFECO:ssa?
2. Mitkä ovat Suomen tavoitteet NORDEFECO:ssa?

⁴ Virrankoski, 2012, s. 420

⁵ Heikkilä, 2006, s.9,

⁶ Henrik Wilén, ”Norde är en större hemmaplan”, *Maanpuolustus* 4/2012, s.15

3. Miten julkinen media näkee NORDEFECO:n osana Pohjoismaiden yhteistyössä?
4. Miten Suomen toiminta NORDEFECO:ssa näkyy julkisuudessa?
5. Miten julkisen median näkemykset NORDEFECO:sta eroavat sen virallisista tavoitteista?

Tutkimuskysymysten lisäksi tutkielmassa kerrotaan NORDEFECO:n historia, organisaatio sekä sen yleiset tavoitteet. Tämän lisäksi tutkielmassa kerrotaan Pohjoismaiden puolustusyhteistyön kehitys toisen maailmasodan jälkeen. Nämä taustoittavat varsinaisia tutkimuskysymyksiä.

1.2 Tutkielman viitekehys, lähteet ja rajaukset

Tutkielman viitekehysellä pyritään selventämään tutkimusongelmaa. Tutkielman viitekehys on turvallisuuspolitiikan ja erityisesti Pohjoismaiden puolustusyhteistyön suhde julkiseen mediaan. Suhteella tarkoitetaan sitä kuvaa, joka puolustusyhteistyöllä on julkisessa mediassa. Suhdetta verrataan Puolustusvoimien ja NORDEFECO:n virallisiin tavoitteisiin. Vertailulla pyritään saamaan kuva NORDEFECO:n roolista turvallisuuspolitiikan kentässä.

Kuva 1: Tutkielman viitekehys.⁷

Tärkeimmät lähteet tässä tutkielmassa ovat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja sen historiaa käsittelevät kirjat. Asiakirjalähteinä käytetään muun muassa hallitusohjelmaa vuodelta 2011, valtioneuvoston selontekoja vuosilta 1995, 1997, 2001, 2004, 2009 sekä 2012, NORDEFECO:n yhteisymmärrysasiakirjaa sekä Thorvald Stoltenbergin raporttia vuodelta 2009. NORDEFECO:n toiminnan tavoitteiden ja saavutusten tutkimiseen käytetään haastatteluja,

⁷ Kadettikunnan turpopankki, [<http://www.kadettikunta.fi/turvallisuus/suomi/turvallisuuspolitiikka.htm>] Luettu 11.4.2013

pääesikunnan NORDEFECO-toimiston laatimia asiakirjoja sekä sotilasaikakauslehtien artikkeleita.

NORDEFECO:n näkyminen julkisessa mediassa tehdään analysoimalla julkisen median artikkeleita. Julkisella medialla tarkoitetaan tiedotusvälineitä, kuten lehdistöä, televisiota, radiota, elokuvaa, internetiä⁸. Tässä tutkielmassa tiedotusvälineistä on valittu lehdistö ja internet.

Mediasta valitaan tietyillä kriteereillä lehdet, joiden artikkeleita vertaillaan ja analysoidaan. Lehdistä valitaan Helsingin Sanomat, koska se on Suomen luetuin päivälehti, ja Hufvudstadsbladet, koska se on Suomen luetuin ruotsinkielinen sanomalehti. Lehtien lisäksi materiaalina on Yleisradion uutisten sähköisestä arkistosta Pohjoismaiden puolustusyhteistyön liittyviä uutisia.

Tutkimuksessa vertaillaan julkisesta mediasta otettuja artikkeleita ja puolustusvoimien virallisista asiakirjoista olevia tavoitteita pohjoismaiden puolustusyhteistyöstä ja NORDEFECO:sta. Vertailun tavoitteena on saada kuva NORDEFECO:n roolista osana Suomen turvallisuuspolitiikkaa sekä miten NORDEFECO organisaationa näkyy julkisessa mediassa.

Tämä tutkielma on rajattu seuraavasti:

- käytetään valittujen julkisen median sähköisiä arkistoja
- ajallinen rajausta NORDEFECO:n perustamisesta tammikuun 2013 loppuun saakka
- näkökulmana on Suomen näkökulma NORDEFECO-yhteistyöhön
- turvallisuuspoliittisia linjauksia käsitellään vuodesta 1995 alkaen.

⁸ *Sivistyssanakirja* [<http://suomisanakirja.fi/tiedotusv%C3%A4line>] Luettu 11.4.2013

Tässä luvussa käsitellään Suomen turvallisuuspoliittisia linjauksia. Linjaukset on otettu kaikista valtioneuvoston tekemistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista selonteista. Linjauksissa keskitytään erityisesti Suomen ja Pohjoismaiden puolustusyhteistyöhön ja sen kehittämiseen selontekojen sanamuodoissa. Ensimmäisissä selonteissa Pohjoismaiden yhteistyö mainitaan vain muutamilla lauseilla.

”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpinä tehtävinä ovat itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden ylläpitäminen. Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittista toimintalinjaa luonnehtivat jatkuvuus, avoimuus ja vahva sitoutuminen eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, mikä näkyy aktiivisena osallistumisena kehittyvään EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan, Nato-kumppanuuteen, pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä kansainväliseen kriisinhallintaan.”⁹

Euroopan Unionin merkitys Suomen turvallisuudelle on monitahoinen. Se vaikuttaa laajalaisesti Suomen turvallisuusympäristöön globaalisti. Unioni on keskeinen toimija yhteiskunnan toimivuuteen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja rajat ylittäviin turvallisuushaasteisiin vastaamisessa. ”Suomen turvallisuus rakentuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen Euroopan Unionissa sekä laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Suomen tavoitteena on kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen. Suomi osallistuu kansainvälisen vastuun kantamiseen, globaalihallinnan kehittämiseen ja kansainvälisten ongelmien ratkaisemiseen.”¹⁰

2.1 Euroopan Unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Euroopan yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) katsotaan alkaneeksi Maastrichtin sopimuksesta, joka ratifioitiin vuonna 1993. Siitä lähtien se on kuulunut EU:n perussopimukseen. 1990-luvun tapahtumat Balkanilla sekä 2000-luvun alun terrorismiuhka vaikuttivat siihen, että YUTP:tä alettiin voimakkaasti kehittää ja syventää. Lissabonin sopimus vuodelta

⁹ Valtioneuvoston selonteko 2012, s. 75

¹⁰ Valtioneuvoston selonteko 2012, ss.75–76

2009 on voimassa oleva EU:n perussopimus.¹¹ Lissabonin sopimus syvensi myös yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sopimus sisältää velvoitteen avunannosta, (artikla 42.7): ”Jos jäsenvaltio joutuu aseellisen teon uhriksi omalla alueellaan, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus auttaa kaikin keinoin, niin kuin Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) peruskirjan artikla 51 määrittelee.”¹²

Artikla avunannosta on lähinnä poliittinen, koska EU:lla ei ole omaa armeijaa. EU:n sotilaallinen voima nojaa puolustusliitto Naton joukkoihin. EU:n 27 jäsenmaasta 21 kuuluu Natoon. Natolla on oma artikla 5, joka velvoittaa muita Naton jäsenmaita auttamaan, jos toiseen Nato-maahan hyökätään.¹³

Euroopan Unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisimmät tavoitteet ovat Unionin yhteisten arvojen turvaaminen, rauhan säilyttäminen, demokratian ja ihmisoikeuksien lujittaminen ja Unionin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vahvistaminen. Lissabonin sopimuksessa sovittiin, että EU:hun perustetaan Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan virka sekä EU:n ulkosuhdehallinto, joka aloitti toimintansa tammikuussa 2011.¹⁴

Yhteisellä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla on ollut vaikeuksia, koska uusien virkojen roolijako on ollut epäselvä. Erityisesti suuret jäsenmaat ovat olleet haluttomia tukemassa uutta hallintoa, koska se veisi suurten jäsenmaiden vaikutusvaltaa EU:n keskushallinnolle. EU:lla olisi vaikutusvaltaa maailman turvallisuusympäristössä, jos vain löytyisi yhteistä tahtoa kehittää yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.¹⁵

Suomi osallistuu yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, koska se vakauttaa Suomen ja lähialueen turvallisuusympäristöä. Vaikka Lissabonin sopimuksen avunantoartikla on vain poliittinen, niin jo sen olemassaolon tiedostaminen luo turvallisuutta.¹⁶

2.1.1 Euroopan yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Euroopan Unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) on osa Euroopan Unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Keskeinen osa yhteistä turvallisuus- ja puo-

¹¹ Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP) [<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32279&contentlan=1&culture=fi-FI>] Luettu 12.1.2013

¹² Tommi Koivula ja Stefan Forss, 2012, s.160

¹³ Tommi Koivula ja Stefan Forss, 2012, ss.160 - 161

¹⁴ Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP) [<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32279&contentlan=1&culture=fi-FI>] Luettu 12.1.2013

¹⁵ Valtioneuvosto selonteko 2012, ss. 27–28

lustuspolitiikkaa on sotilas- ja siviilikriisihallintaoperaatioiden johtaminen YK:n peruskirjan periaatteiden mukaisesti.¹⁷ Suomi on aktiivinen toimija Euroopan Unionin kriisihallintakyvyn kehittämisessä. Tämä tavoite on kirjattu hallitusohjelmaan.¹⁸ Lissabonin sopimukseen on kirjattu tavoitteeksi, että yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka voi johtaa Unionin yhteiseen puolustukseen. Tällä hetkellä tämä ei ole toteutumassa.¹⁹

2.2 Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selontekomenettely

Selontekomenettely otettiin käyttöön 1990-luvun alussa. Ensimmäisen selonteon teki Paavo Lipposen ensimmäinen hallitus. Se viimeisteli Esko Ahon hallitukselta jääneen selonteon. Selonteko esiteltiin eduskunnalle kesäkuussa 1995. Ensimmäisessä selonteossa ei esitetty puolustuspoliittisia linjauksia, ne tulivat mukaan vuoden 1997 selonteossa. Selontekojen tarkoituksena on arvioida Suomen kansainvälisessä turvallisuusympäristössä tapahtuvia muutoksia ja Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisia linjauksia. Keskeisenä sisältönä selonteossa on myös Suomen puolustuksen kehittäminen.²⁰

2.2.1 Vuoden 1995 selonteko

Ensimmäinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko julkaistiin 6.6.1995. Suomi oli liittynyt Euroopan Unioniin vuoden 1995 alussa. Kylmä sota oli päättynyt muutamia vuosia aikaisemmin. Balkanin niemimaalla käytiin sotaa entisen Jugoslavian alueella.

Euroopan Unionin jäsenyys on vahvistanut Suomen kansainvälistä asemaa. Lisäksi jäsenyys lisää mahdollisuuksia vaikuttaa kansainvälisiin päätöksiin, jotka samalla vaikuttavat Suomen turvallisuuspolitiikkaan. Jäsenyys tarjoaa Suomelle mahdollisuuden ajaa omia tavoitteitaan. Euroopan Unionista oli tullut osaksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.²¹

Pohjoismaiden yhteistyö on rauhaturvaajien koulutuksen koordinointia ja yhteisten rauhanturvajoukkojen lähettämistä rauhanturvaoperaatioihin. Yhteistyö rauhanturvaajien koulutuksessa on tuonut Suomelle ja Pohjoismaille tärkeän roolin kansainvälisissä rauhanturvaoperaatioissa.

¹⁶ Sallinen, 2011, ss.39-40

¹⁷ Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP)

[<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32288&contentlan=1&culture=fi-FI>] Luettu 12.1.2013

¹⁸ Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, 2011, s.22

¹⁹ Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP)

[<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32288&contentlan=1&culture=fi-FI>] luettu 12.1.2013

²⁰ Heinonen, 2011, ss. 130–132

²¹ Valtioneuvoston selonteko 1995, ss 5-6

Pohjoismaiden tietotaitoa tullaan hyödyntämään erityisesti YK:n ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETY-järjestön) rauhanturvaoperaatioissa.²²

Pohjoismaat auttoivat Baltian maita niiden itsenäistymisen jälkeen rakentamaan muun muassa maiden puolustusvoimia. Pohjoismaat ovat kouluttaneet Baltian maiden rauhanturvaajia, jotta Baltian maat saisivat koottua yhteisen joukon kansainväliseen rauhanturvaoperaatioon. Osallistumalla operaatioihin Baltian maat lujittavat omien maittensa vakautta.²³

Suomi pyrki kylmän sodan päättymisen jälkeen osoittamaan muulle maailmalle, että se kuuluu läntiseen maailmaan. Selkeänä osoituksena oli yhdentyminen Eurooppaan. Ensiksi liittyminen Euroopan talousalueeseen (ETA) ja tämän jälkeen hakeminen EU:n jäsenyyttä sekä lopulta liittyminen EU:hun vuoden 1995 alusta. Kylmän sodan päättymisestä oli kulunut jonkin aikaa, mutta kylmän sodan varjo näkyi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Vaikka Neuvostoliitto oli hajonnut 1991, niin silti Venäjällä oli suuri rooli Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Pohjoismaiden yhteistyö oli toiminut hyvin kylmän sodan aikana, vaikka Suomi oli joutunut tekemään turvallisuuspoliittisia päätöksiä idän ja lännen puristuksessa.

Suomi pyrki politiikallaan irtautumaan kylmän sodan aikaisesta roolistaan. Euroopan Unionin jäsenyys mahdollisti tämän. Suomi näki Unionin jäsenyyden uutena vaikutusmahdollisuutena tuoda esiin omia turvallisuuspoliittisia näkökantoja ja tavoitteita.

2.2.2 Vuoden 1997 selonteko

Suomen jäsenyys EU:ssa on selkeyttänyt ja vahvistanut Suomen kansainvälistä asiaa. Jäsenenä Suomi vahvistaa EU:n yhteisiä ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintakykyä ja osallistuu yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen.²⁴

Selonteossa ei puhuta suoraan Pohjoismaiden yhteistyöstä, vaan koko Itämeren alueen turvallisuuskehityksestä ja yhteistyöstä. Keskeisenä tavoitteena on vakauden säilyttäminen Pohjois-Euroopan alueella. Pohjoismaista Ruotsin turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat tärkeitä tekijöitä myös Suomen turvallisuuspolitiikalle. Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittiset arviot alueen kehityksestä ovat samansuuntaisia.²⁵

²² Valtioneuvoston selonteko 1995, s. 23

²³ Valtioneuvoston selonteko 1995, s. 23

²⁴ Valtioneuvoston selonteko.1997, s. 4

²⁵ Valtioneuvoston selonteko 1997 ss.43–44

Keskeisin yhteistyömuoto Pohjoismailla on edelleen rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden valmiuksien kehittäminen ja koulutus. Nämä kokemukset ovat vahvistaneet Pohjoismaiden arvovaltaa kansainvälisessä yhteistyössä.²⁶ Yhteistyöorganisaationa toimi kriisinhallintayhteistyössä NORDCAPS (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support)²⁷.

Suomi pyrkii sekä pohjoismaisella että kahdenvälisillä yhteistyöllä vahvistamaan Pohjois-Euroopan turvallisuutta ja vakautta. Baltian maiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä edes autetaan heidän itsenäisyyden vahvistumista sekä luodaan valmiuksia heidän liittymisensä Euroopan Unioniin.

Euroopan Unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kehitettiin ja Suomi oli kehittämässä sitä omalla panoksellaan. Kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö lisääntyi rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatiossa. Osallistuminen operaatioihin paransi kansallisen puolustuksen uskottavuutta ja lisäsi puolustusvalmiutta.

2.2.3 Vuoden 2001 selonteko

”Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka”-selonteko julkaistiin 13.6.2001, jolloin se esiteltiin eduskunnalle. Euroopan Unionin merkitys Suomen turvallisuuspolitiikassa on edelleen kasvanut. Suomen jäsenyys EU:ssa edistää myös Suomen lähialueiden turvallisuuskehitystä ja vakautta.²⁸

Kylmän sodan päättymisen jälkeen Itämeren alueen valtiot ovat tiivistäneet yhteistyötään. Euroopan Unionissa Suomi ja muut Pohjoismaat ovat tuoneet ”pohjoisen ulottuvuuden” EU:n politiikkaan. Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteena on vakauden, turvallisuuden, demokraattisten uudistusten ja kestävä kehityksen edistäminen Pohjois-Euroopassa.²⁹

Pohjoismaiden yhteistyöllä on pitkät perinteet. Suomi tekee erityisesti Ruotsin kanssa turvallisuuspoliittista yhteistyötä. Ruotsi on tämän selonteon aikaan tekemässä uudistuksia omiin puolustusvoimiinsa. Ruotsi aikoo supistaa puolustusvoimien miesvahvuutta, erityisesti maaja merivoimissa. Ruotsi säilyttää vahvat ilmavoimat. Rakennemuutoksella pyritään luomaan

²⁶ Valtioneuvoston selonteko 1997, s.46

²⁷ Valtioneuvoston selonteko 1997, s. 31

²⁸ Valtioneuvoston selonteko 2001, ss. 4-5

²⁹ Valtioneuvoston selonteko 2001, s. 24-25

riittävä tiedustelu- ja valvontakyky sekä kehittämään joukkojen liikkuvuutta ja monikäyttöisyyttä, erityisesti yhteistoimintaa muiden viranomaisten kanssa.³⁰

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteenä on Pohjoisen Euroopan ja Itämeren alueen demokraattisen kehityksen ja vakauden tukeminen. Vakaa Pohjola tukee Suomen turvallisuutta. Pohjoismaiden yhteistyö on edelleen yksi keskeinen osa turvallisuuspolitiikkaa. Pitkään jatkunut Pohjoismaiden kriisinhallintayhteistyö on jo arkipäivää ja Suomi omalla toiminnallaan pyrkii sitä vahvistamaan. Turvallisuuspoliittista vuoropuhelua Suomi käy muiden Pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin, kanssa.³¹ Yhteistyö pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa on tiivistynyt. Pohjoismaat ja Baltian maat ovat muodostaneet kahdeksan maan yhteistyöverkoston.³²

Suomi pyrkii omalla turvallisuuspoliittisilla toimilla vakaaseen Pohjois-Eurooppaan. Naton laajentuminen Itämeren alueiden maihin on muuttanut Itämeren strategista merkitystä. Itämeri on myös Venäjän henkireikä länteen. Venäjän sisäinen kehitys sekä sen ulkopoliittinen linja vaikuttavat keskeisesti koko Itämeren alueen turvallisuuteen.

2.2.4 Vuoden 2004 selonteko

Vuoden 2004 valtioneuvoston turvallisuuspoliittinen selonteko - Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004 julkaistiin 24.9.2004. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintalinja oli tuolloin maan itsenäisyyden ja demokraattisten perusarvojen turvaamisessa sekä kansalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Suomen toimintalinja perustuu uskottavaan kansalliseen puolustukseen, yhteiskunnan toimivuuteen ja johdonmukaiseen ulkopoliittikkaan sekä vahvaan kansainväliseen asemaan ja aktiiviseen toimintaan Euroopan Unionin jäsenenä.³³

Euroopan Unionista on tullut keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomi Unionin jäsenenä toimii EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamiseksi ja osallistuu sen kehittämiseen. Suomen vahva osaaminen rauhanturva- ja kriisinhallinnassa näkyy osallistumisena Unionin kriisinhallinnan kehittämiseen.³⁴

³⁰ Valtioneuvoston selonteko 2001, ss. 28–29

³¹ Valtioneuvoston selonteko 2001, s. 34

³² Valtioneuvoston selonteko 2001 s.24

³³ Valtioneuvoston selonteko 2004 s. 77

³⁴ Valtioneuvoston selonteko 2004, ss. 78–79

Pohjoismaiden puolustusyhteistyötä terminä ei käytetty vuoden 2004 selonteossa. Siinä puhuttiin Suomen lähialueista ja pohjois- - Euroopasta. Pohjois- - Euroopan turvallisuuden ja vakauden edistämistä pidettiin yhtenä keskeisenä tavoitteena. Suomi korostaa koko Itämeren alueen yhteistyön lisäämistä ja yhteistyörakenteiden selkeyttämistä. Suomi painotti hyvin paljon EU:n pohjoista ulottuvuutta, jota Suomi ajoi EU:ssa voimakkaasti. Euroopan Unionin ja Naton laajentuminen Itämerelle on tiivistänyt yhteistyötä kaikkien Itämeren valtioiden kanssa.³⁵

Suomen turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on edistää Pohjois-Euroopan turvallisuutta ja vakautta. Pyrkiessään tuohon tavoitteeseen Suomi kehittää pohjoismaiden, Baltian maiden ja muiden Itämeren maiden keskeistä yhteistyötä sekä tiivistää kahdenvälistä yhteistyötä Itämeren alueen maiden kanssa.

2.2.5 Vuoden 2009 selonteko

Vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko julkaistiin 5.2.2009. ”Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tärkeimmät tehtävät ovat Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden ylläpitäminen.”³⁶

Pohjois-Euroopan vakauden edistäminen on säilynyt selonteon tekstissä. Suomi nostaa pohjoismaista erityisesti Ruotsin ja Norjan turvallisuuspoliittisiksi yhteistyökumppaneiksi kuitenkin väheksymättä kaikkien pohjoismaiden yhteistyötä. Muutoksena vuoden 2004 selontekoon oli tullut turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön syventämisen pohjoismaiden ja Itämeren maiden kanssa muun muassa monenkeskisillä harjoituksilla.³⁷

Selonteko julkaistiin samaan aikaan kuin Stoltenbergin raportti. Tuolloin pohjoismaiden yhteistyö oli edelleen kriisinhallintayhteistyötä. Selontekoa tehtäessä oli nähtävissä, että yhteistyö turvallisuus- ja puolustuspoliittisilla osa-alueilla on tiivistymässä. Nähtiin, että taloudellinen kehitys on haaste puolustusvoimien kehittämiseksi kaikkialla pohjoismaissa. Tulevaisuudessa yhteistyötä tulaisiin ulottamaan syvemmälle, kuten meri- ja ilmavalvontaan, koulutuk-

³⁵ Valtioneuvoston selonteko 2004, s. 81

³⁶ Valtioneuvoston selonteko 2009, s. 68,

³⁷ Valtioneuvoston selonteko 2009, s. 71

seen ja logistiikkaan.³⁸ Vuoden 2009 selonteossa oli nähtävissä, miltä pohjoismaiden puolustusyhteistyö näyttäisi muutaman vuoden päästä.

2.2.6 Vuoden 2012 selonteko

Valtioneuvosto julkaisi turvallisuuspoliittisen selonteon eduskunnalle joulukuussa 2012. Tutkielmaa kirjoittaessa se on edelleen eduskunnan käsittelyssä. Pohjoismaiden puolustusyhteistyö on pitkän aikaa ollut yhteistyötä rauhaturvaamisen ja kriisinhallinnan aloilla. Vuonna 2008 Pohjoismaiden puolustusyhteistyö meni eteenpäin Suomen, Ruotsin ja Norjan puolustusvoimien komentajien aloitteen pohjalta. Aloite ja norjalaisen Thorvald Stoltenbergin raportti vuodelta 2009 johtivat puolustusyhteistyön tiivistymiseen. Tarkemmin raporttia on käsitelty luvussa kolme.³⁹

Stoltenbergin raportti sisälsi suosituksen Pohjoismaiden yhteisestä solidaarisuusjulistuksesta. Pohjoismaat antoivat tämän julistuksen huhtikuussa 2011. Sen mukaan, jos jokin Pohjoismaa on uhkien kohteena, toiset Pohjoismaat antavat julistuksen mukaan apua asianmukaisin keinoin. Näitä uhkia ovat luonnononnettomuudet ja ihmisten aiheuttamia onnettomuudet, kybersekä terroristihyökkäykset.⁴⁰ Solidaarisuusjulistus on samankaltainen kuin Lissabonin sopimuksen avunantoartikla.

Pohjoismaiden puolustusyhteistyö on yksi osa turvallisuuspoliittista yhteistyötä, jota Suomi tekee. Kukin Pohjoismaa osallistuu tiivistyneeseen puolustusyhteistyöhän ottaen huomioon omat turvallisuus- ja puolustuspolitiikkansa. Yhteistyö kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa on jo vakiintunutta. Pohjoismaat ovat turvallisuusympäristöltään ja yhteiskunniltaan samankaltaisia. Puolustusyhteistyö täydentää Euroopan Unionin ja NATO:n kanssa tehtävää yhteistyötä.⁴¹

Pohjoismaisella yhteistyöllä tavoitellaan puolustukselle operatiivista, taloudellista ja teknistä lisäarvoa. Yhteistyö tukee ja vahvistaa pohjoismaiden roolia kansainvälisessä yhteisössä. Toiminta tukee turvallisuuden ja vakauden kehitystä pohjoismaissa ja Itämeren alueella. Pohjoismaisella puolustusyhteistyöllä vahvistetaan kustannustehokkuutta ja kehitetään yhteistointakykyä. NORDEFCON tarjoaa puitteet puolustusyhteistyön syventämiselle.⁴²

³⁸ Valtioneuvoston selonteko 2009, ss. 56–57

³⁹ Valtioneuvoston selonteko 2012, ss. 68–69

⁴⁰ Valtioneuvoston selonteko 2012, s. 69

⁴¹ Valtioneuvoston selonteko 2012, s. 69

⁴² Valtioneuvoston selonteko 2012, ss. 70, 72

Pohjoismaiden yhteistyö on nostettu tämän selonteon yhdeksi pääteemaksi. Maailmanlaajuisen talouskriisi on pakottanut Suomen miettimään turvallisuus- ja puolustuspolitiikkansa lähtökohtia. Vuonna 2015 toteutettava puolustusvoimauudistus ja selonteossa vahvasti esiintunut pohjoismaiden puolustusyhteistyö ovat merkkejä tästä ajattelusta.

Tärkein turvallisuuspolitiikan perustuksista on Euroopan Unionin jäsenyys. Jäsenenä olemme päättämässä EU:n ja sitä kautta myös koko Euroopan tärkeistä asioista. Euroopan Unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka tarjoaa ainakin poliittisen turvatakuut auttamisesta kriisin aikana.

3 POHJOISMAIDEN PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

Kylmän sodan aikana turvallisuuspoliittinen yhteistyö Pohjoismaiden kesken keskittyi rauhan- turvaamiseen, operaatioihin ja koulutukseen. Syvempi yhteistyö oli mahdotonta yleismaail- mallisen tilanteen takia. Kolme Pohjoismaata – Tanska, Norja, Islanti – kuuluivat Pohjois- Atlantin puolustusliitto (Natoon). Ruotsi ja Suomi olivat puolueettomia maita. Suomen turval- lisuuspolitiikkaan vaikutti vahvasti Neuvostoliitto ja YYA-sopimus.

3.1 Yhteistyö ennen NORDEFECO:a

Suomi liittyi Yhdistyneisiin Kansakuntiin (YK) vuonna 1955, kun kylmässä sodassa oli lien- nytyksen kausi. Samaan aikaan Neuvostoliitto palautti Porkkalan alueen takaisin Suomelle ja Suomi liittyi Pohjoismaiden Neuvostoon.

Pohjoismaiden rauhanturvayhteistyö alkoi vuonna 1956 Suezin operaatiosta. Yhteistyö jatkui Libanonissa ja Balkanilla. Näiden operaatioiden seurauksena Pohjoismaat päättivät perustaa rauhanturvaoperaatioiden koulutusta vastaavan organisaation 1960-luvulla, ”Joint Nordic Committee for Military UN Matters” (NORDSAFMN). Tämä organisaatio vastasi koulutuk- sesta aina vuoteen 1997 saakka, jolloin yhteistyö organisoitiin uudelleen ”Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support” (NORDCAPS) – organisaation alle. Pohjoismaat tiivistivät 1990-luvulla puolustusmateriaaliyhteistyötä perustamalla yhteistyöhankkeen ”NORDAC”. Vuonna 2008 laadittiin yhteistyössä Suomen, Ruotsin ja Norjan puolustusvoi- missa raportti ”Nordic Supportive Defence Structures” (NORDSUP), joka pyrki sotilaallisten suorituskkyjen kehittämiseen yhteistyön avulla. Raportti sisälsi 140 mahdollista yhteistyö- kohdetta.⁴³

3.2 NORDEFECO:n perustaminen

Vuonna 2008 laadittu NORDSUP:n raportti tehtiin yhteistyössä kolmen Pohjoismaan puolus- tusvoimissa. Puolustusyhteistyön tiivistäminen vaatii kuitenkin poliittisen päätöksen. Puolus- tusyhteistyötä käsiteltiin kesäkuussa 2008 pohjoismaiden ulkoministerien kokouksessa. Ko- kouksessa ulkoministerit valtuuttivat Thorvald Stoltenbergin laatimaan ehdotuksen pohjois- maiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistamiseksi.⁴⁴

⁴³ NORDEFECO:n kotisivut: *The basics about NORDEFECO* [<http://www.nordefco.org/The-basics-about-NORDEFECO>] Luettu 10.4.2013

3.2.1 Thorvald Stoltenbergin raportti

Stoltenberg sai raporttinsa tekemiseen jokaisesta Pohjoismaasta kaksi yhteyshenkilöä sekä sihteeristön Norjasta. He tekivät lukuisia kiertomatkoja pohjoismaihin kuullen lukuisia poliitikkoja ja asiantuntijoita. Raportti julkaistiin Oslossa 9.2.2009 pohjoismaiden ulkoministeriokokouksessa.⁴⁵

Raportti sisältää 13 ehdotusta pohjoismaiden yhteistyön vahvistamiseksi. Ehdotukset on luotu niin, että kaikki Pohjoismaat voivat osallistua yhteistyöhön. Stoltenberg esittää seuraavia ehdotuksia yhteistyön tiivistämiseksi:

- ”1. Perustetaan sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuva pohjoismaiden vakauttamisyksikkö
2. Pohjoismaat sitoutuvat vastaamaan ilmavalvonnasta ja valvontalennoista Islannin ilmatilassa.
3. Perustetaan pohjoismaiden merialueiden valvonta- ja varoitusjärjestelmä
4. Kun pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä on saatu aikaan, perustetaan pohjoismainen meritoimintayksikkö, joka koostuu eri Pohjoismaiden merivartiostoja ja pelastusviranomaisia edustavista elementeistä.
5. Osana pohjoismaisen merialueiden valvontajärjestelmän kehittämistä perustetaan pohjoisnapaa kiertävä pohjoismainen satelliittijärjestelmä vuoteen 2020 mennessä.
6. Koska kaikki Pohjoismaat toimivat Arktisessa neuvostossa, niiden on käynnistettävä nykyistä käytännönläheisempi yhteistyö arktisissa asioissa. Tällöin luontevia yhteistyöaloja ovat ympäristö, ilmasto, turvallisuus ja pelastustoiminta.
7. Perustetaan pohjoismainen osaamisverkosto Pohjoismaihin kohdistuvien tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi.
8. Perustetaan pohjoismainen katastrofiyksikkö Pohjoismaissa ja muissa maissa tapahtuvia suuronnettomuuksia ja muita onnettomuuksia varten.
9. Perustetaan tutkintayksikkö koordinoimaan Pohjoismaiden toimintaa näiden tutkiessa joukotuhontaa, rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia, joihin ovat syyllistyneet Pohjoismaissa oleskelevat henkilöt.
10. Pohjoismaiden ulkomaanedustukset voivat toimia yhteisissä edustustoissa niissä maissa ja niillä alueilla, joilla Pohjoismailla ei ole suurlähetystä tai pääkonsulinvirastoja.
11. Pohjoismaiden on vahvistettava sotilaallista yhteistyötään kuljetus-, terveydenhuolto-, koulutus-, materiaali- ja harjoitusalueasioissa.

⁴⁴ Stoltenberg, 2009, s.3

⁴⁵ Stoltenberg, 2009 s.3

12. Perustetaan pohjoismainen amfibioyksikkö, joka perustuu olemassa oleviin yksiköihin ja nykyiseen ruotsalais-suomalaiseen yhteistyöhön.

13. Pohjoismaiden hallitusten on annettava vastavuoroinen turvallisuuspoliittinen solidaarisuusjulistus, jossa ne velvoittavasti selvittävät, miten aikovat reagoida, jos jokin Pohjoismaa joutuu ulkoisen hyökkäyksen tai asiattoman painostuksen kohteeksi.”⁴⁶

Raportin julkaisuajankohtana monet ehdotuksista vaikuttivat utopistisilta ja epärealistisilta. Erityisesti solidaarisuusjulistus ja Islannin ilmavalvonta vaikuttivat todella etäisiltä. Kuitenkin vuonna 2011 annettiin solidaarisuusjulistus ja vuonna 2013 päätettiin osallistua Islannin ilmavalvontaan.⁴⁷ Raportin ehdotukset vaikuttavat lopulta realistisilta, kun aika kuluu ja ympäröivä maailma muuttuu.

3.2.2. NORDEFECO:n perustaminen

Vuoden 2008 NORDSUP-raportin ja 2009 Stoltenbergin raportin pohjalta pohjoismaiden puolustusministerit allekirjoittivat marraskuussa 2009 Helsingissä NORDEFECO:n ”perustamisasiakirjan” (Memorandum of Understanding, MoU).⁴⁸ NORDCAPS, NORDAC ja NORDSUP yhdistettiin yhdeksi organisaatioksi, ”Nordic Defence Co-operation”, NORDEFECO:ksi.

NORDEFECO:n päätarkoituksena on vahvistaa osapuolten kansallista puolustusta, selvittää yhteisiä syynenergiaetuja ja löytää tehokkaita, yhteisiä ratkaisuja eri aloilta. Pää tavoitteen saavuttamiseksi NORDEFECO:lla on seuraavat osatavoitteet:

- ”- Tunnistaa ja arvioida puolustukseen liittyviä strategisia ja poliittisia kysymyksiä, joilla saavutettaisiin yhteistä etua
- Parantaa asevoimien toimintaa ja laatua
- Pyrkiä optimaaliseen resurssien kohdentamiseen ja kustannustehokkuuteen puolustukseen liittyvillä aloilla
- Kehittää kykyä toimia yhdessä
- Kehittää yhteistyötä toimia monikansallisissa operaatioissa
- Saavuttaa teknologisia hyötyjä
- Edistää kilpailukykyä puolustusteollisuudessa

⁴⁶ Stoltenberg, 2009

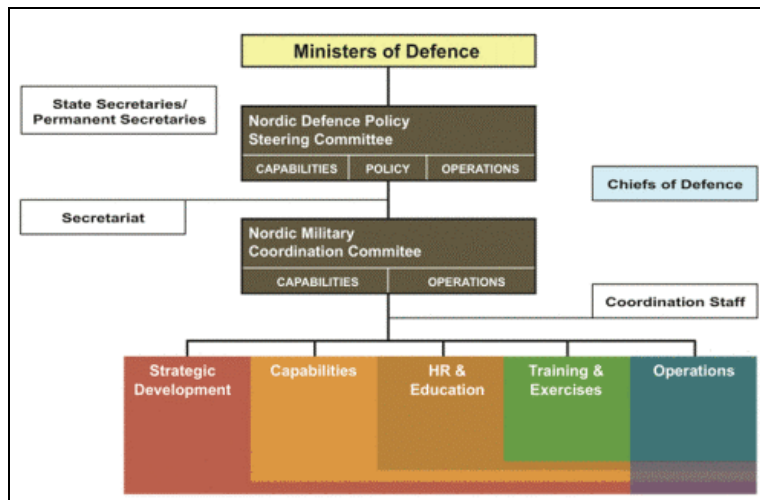
⁴⁷ Heidi Kauppinen: ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö”, *Maanpuolustus* 4/2012, s.18

⁴⁸ NORDEFECO:n kotisivut: *The basics about NORDEFECO* [<http://www.nordefco.org/The-basics-about-NORDEFECO>] Luettu 10.4.2013

- Vahvistaa yhteistyötä myös muilla aloilla.”⁴⁹

3.3 NORDEFCO:n organisaatio

NORDEFCO:n organisaatio koostuu sekä poliittisesta että sotilaallisesta tasosta. Jokainen osapuoli johtaa organisaatiota aina vuoden kerrallaan. Kuitenkin viimekädessä vastuussa ovat osapuolten puolustusministerit.

Kuva 2: NORDEFCO:n organisaatio.⁵⁰

3.3.1 Pohjoismaiden puolustuspoliittinen komitea (Nordic Defence Policy Steering Committee)

Pohjoismaiden puolustuspoliittinen komitea toimii NORDEFCO:n sotilasrakenteiden yläpuolella. Komitea koostuu henkilöistä jäsenmaiden puolustusministeriöistä. Komitean tärkeimpinä tehtävinä ovat:

- ”Tunnistaa ja päättää strategiset linjaukset
- Varmistaa NORDEFCO:n yhtenäisyys
- Ohjaa NORDEF MCC:n toimintaa
- Antaa tehtäviä MCC:lle, joka valmistelee, suosittelee ja toimeenpanee käsketyt tehtävät.”⁵¹

3.3.2 Pohjoismaiden sotilaskomitea (Nordic Military Coordination Committee)

⁴⁹ Yhteisymmärryspöytäkirja pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä, 2009, s.3
<http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf/>] luettu 10.4.2013

⁵⁰ ”NORDEFCO sotilasrakenteet ja niiden toimeenpano” AG5945, Liite 8 organisaatio, 2010

⁵¹ Yhteisymmärryspöytäkirja pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä, 2009, s.4
<http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf/>] luettu 10.4.2013,

Sotilasrakenteiden ylimpänä tasona yhteisymmärrysasiakirjan mukaan toimii Pohjoismainen sotilaskomitea (NORDEF MCC, eli Military Coordination Committee). Komitean sotilasedustajat edustavat Puolustusvoimiensa komentajia MCC:n kokouksissa.⁵²

MCC:n esikuntana toimii koordinaatioesikunta (Coordination Staff, (CS)), joka muodostuu eri maiden pääesikuntien yhteydessä toimivista Management Office – toimistojen henkilöstöstä. Sotilaskomitean tärkeimmät tehtävät ovat:

- ”Yhteistyön hallinnointi ja koordinointi sekä uusien yhteistyömuotojen löytäminen
- Perustaa tarvittavat organisaatorakenteet ja prosessit sotilaallisella tasolla
- Antaa sotilaallista neuvontaa Pohjoismaiden puolustuspolitiikan johtoryhmälle, jonka tavoitteena on edelleen kehittää yhteistyötä.”⁵³

3.3.3 Yhteistoiminta-alueet (COPA)

Sotilaallinen yhteistyö toteutuu viidellä osa-alueella: strateginen kehittäminen, suorituskkyvyt, henkilöstöhallinto ja koulutusjärjestelmät, harjoitukset ja opetustilaisuudet sekä operaatiot.⁵⁴

COPA-yhteistoiminta-alueita johtavat lähtökohtaisesti everstin/vast. sotilasarvossa palvelevat sotilaat tai siviilit kansallisen toimialajohtajansa antamalla mandaatilla ja ohjauksella. COPA-puheenjohtajuuskierto on kaksi vuotta. Maavastuiden kierrätyksestä COPA-puheenjohtajuuksiin liittyen sovitaan erikseen Pohjoismaiden kesken. Ministeriötason perinteinen pohjoismainen puheenjohtajuus on yhden kalenterivuoden mittainen. Suomen puheenjohtajuusvuoro on vuonna 2013.⁵⁵

Yhteistoiminta-alueet puheenjohtajamaineen:

- “- Strateginen kehittäminen (COPA Strategic Development), Ruotsi
- Suorituskkykyjen kehittäminen (COPA Capabilities), Suomi
- Henkilöstöhallinto ja koulutusjärjestelmät (COPA HR and Education), Tanska
- Harjoitukset ja opetustilaisuudet (COPA Training and Exercises), Norja
- Operaatiot (COPA Operations), Ruotsi”⁵⁶

⁵² ”NORDEFSCO sotilasrakenteet ja niiden toimeenpano” AG5945,2010, ss. 2-3

⁵³ Guidelines for NORDEFSCO military level operating procedures (GUNOP), 2011, ss. 10-11
[http://www.nordefco.org/Files/110914_gunop.pdf] luettu 10.4.2013

⁵⁴ Pohjoismainen puolustusalan yhteistyö NORDEFSCO [<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=520>] Luettu 8.1.2013

⁵⁵ AG5945, 2010, s.3

⁵⁶ AG5945, 2010, s.3

3.3.3.1 Yhteistoiminta-alue Strateginen kehittäminen

Yhteistoiminta-alueen strategisen kehittämisen tavoitteena on helpottaa pitkän aikavälin puolustusyhteistyötä Pohjoismaiden nykyhetkestä 20 vuoden päähän. Se on yhteistyöfoorumi, joka miettii strategisia ja pitkän aikavälin puolustusalan suunnitteluun ja tutkimus- ja kehitysyhteistyötä liittyviä kysymyksiä. Foorumin tärkeimmät tavoitteet ovat:

- ”- Arvioida kansalliset prosessit strategisen ja pitkän aikavälin suunnitteluun, joiden tavoitteena on koordinoida voimavarojen kehittäminen
- Tunnistaa yhteisiä suorituskkyjä
- Tutkia ja kehittää tulevaisuuden konsepteja ja ratkaisuja puolustusvoimille
- Helpottaa, suunnitella ja koordinoida NORDEFECO tutkimus- ja kehitysyhteistyötä.”⁵⁷

3.3.3.2 Yhteistoiminta-alue Suorituskyvyt

Yhteistoiminta-alueessa ”Suorituskyvyt” käsitellään kehittämissuunnitelmia ja prosesseja 2-10 vuotta nykyhetkestä tulevaisuuteen. Tässä yhteistoiminta-alueessa tunnistetaan yhteiset hankkeet, joista on jokaiselle maalle hyötyä, sekä ne, joiden tarkoituksena on vähentää kokonaiskustannuksia ja edistää toiminnan tehokkuutta.⁵⁸

Tässä yhteistoiminta-alueessa on luotu lista, joka sisältää 10 tärkeintä yhteistä voimavaraa, joilla on suurimmat mahdollisuudet toteutua. Toiminta tässä yhteistoiminta-alueessa alkaa suorituskyvyn kehittämissuunnitelman tekemisestä. Tämän jälkeen uuden suorituskyvyn suunnittelu annetaan johdettavaksi yhdelle maalle, joka vastaa suorituskyvyn käyttöönoton suunnittelusta. Yhteisillä suorituskyvyillä pyritään saavuttamaan taloudellisia säästöjä. Tähän yhteistoiminta-alueeseen voidaan myös liittää koulutuksen ja harjoitusten jakamista ja yhteensovittamista.⁵⁹

3.3.3.3 Yhteistoiminta-alue Henkilöstöhallinto ja koulutus

Yhteistoiminta-alueessa ”Henkilöstöhallinto ja koulutus” käsitellään yhteistyötä alueilla, jotka käsittelevät yksittäisiä koulutuksia ja kursseja sekä veteraanien asioita. Hyödyt sotilaallisen koulutuksen koordinoimisesta Pohjoismaiden kesken ovat taloudellisesti ja toiminnallisesti järkeviä. Mahdollisuus järjestää yhteisiä kursseja kaikille on parempi kuin se, että jokainen

⁵⁷ GUNOP, 2011, s.13

⁵⁸ GUNOP, 2011, ss. 13-14

⁵⁹ GUNOP, 2011, ss. 13-14

maa järjestäisi koulutuksen itse omassa maassaan.⁶⁰ Ennen NORDEFCO:a yhteistä koulutusta hoiti NORDCAPS PSO, joka jakoi edelleen kurssit Pohjoismaiden kurssikeskuksille.⁶¹

3.3.3.4 Yhteistoiminta-alue Harjoitukset ja opetustilaisuudet

Yhteistoiminta-alueen ”Koulutus ja harjoitus” tavoitteena on tunnistaa mahdollisuudet kordinoida ja harmonisoida sotilaallista harjoitustoimintaa. Yhteiset harjoitukset eivät ole uusia pohjoismaiden välillä. Yhteistoiminta-alueen tärkein tavoite on tehdä viiden vuoden harjoitus-suunnitelma, Combined Joint Nordic Exercise Plan (CJNEP).⁶²

Lisäksi yhteistoiminta-alueen tavoitteena on yhteisten harjoitusten edelleen kehittäminen, muun muassa ilmavoimien rajat ylittäviä harjoituksia laajennetaan. Yhteisissä harjoituksissa tullaan hyödyntämään jo olemassa olevia ampuma-alueita sekä muuta sotilaallista infrastruktuuria.⁶³

3.3.3.5 Yhteistoiminta-alue Operaatiot

Yhteistoiminta-alue ”Operaatiot” päätehtävät ovat suunnitella, hallita ja tukea jo sovittuja toimia sekä luoda ja tunnistaa uusia aloitteita yksittäisissä operaatioissa, monikansallisissa operaatioissa ja logistiikassa.⁶⁴

Painopiste yhteistoiminta-alueessa ”Operaatiot” on tällä hetkellä Afganistanissa. Kaikki Pohjoismaat osallistuvat ISAF-operaatioon. Tiivistä yhteistyötä on sairaankuljetuslennoissa, logistiikassa sekä Afganistanin armeijan mentoroinnissa. COPA Operaatiossa on tarkoitus myös kehittää tulevaisuuden mentorointia niiden kokemusten perusteella, joita saadaan Afganistanin operaatiosta.⁶⁵

⁶⁰ GUNOP, 2011, s. 14

⁶¹ NORDEFCO:n kotisivut [<http://www.nordefco.org/COPA-Human-Resources-Education2>] luettu 10.4.2013

⁶² GUNOP, 2011, s.14

⁶³ GUNOP, 2011, s.14

⁶⁴ GUNOP, 2011, s.14

⁶⁵ NORDEFCO:n kotisivut [<http://www.nordefco.org/COPA-Operations2>] Luettu 10.4.2013

4 NORDEFCO:N TOIMINTA

Tässä luvussa kerrotaan NORDEFCO:n toiminnasta. Luvussa selvitetään, miten vuosittainen toiminta suunnitellaan ja miten käytännön yhteistyö toteutetaan. Lisäksi selvitetään, miten Suomen NORDEFCO-toimiston toimintaa.

4.1 Toiminnan suunnittelu NORDEFCO:ssa

MCC laatii vuosittain toimintasuunnitelman (THE NORDEF MCC ACTION PLAN), jossa on tavoitteet jokaiselle yhteistoiminta-alueelle (COPA) kyseiselle vuodelle. Kyseisen vuoden puheenjohtajamaa asettaa omat poliittiset tavoitteensa toimintasuunnitelmaan.⁶⁶

Yhteistoiminta-alueiden tavoitteiden lisäksi toimintasuunnitelmassa on tavoitteet koordinaatioesikunnalle ja tukiryhmille (NORDEFCO Supporting groups). Toimintasuunnitelmaan kuuluu aikataulu asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.⁶⁷

Jokaisen vuoden jälkeen edellisen vuoden toiminnasta tehdään vuosiraportti (Annual Report). Raportissa käydään läpi edellisen vuoden yhteistoiminta-alueiden tavoitteet ja niiden toteutuminen. Raportissa on myös puolustuspoliittisen komitean toimintaraportti sekä seuraavan vuoden yleiset tavoitteet.⁶⁸

NORDEFCO:n toiminnan suunnittelua ollaan tehostamassa. Vuoden 2013 tavoitteissa on muun muassa, että vuosittainen toimintasuunnitelma (MCC Action Plan) muutettaisiin monivuotiseksi suunnitelmaksi. Tämä tehostaisi kansallisten resurssien suunnittelua. Tätä tullaan käsittelemään vuonna 2013 poliittisella tasolla.⁶⁹

4.2 Toiminta NORDEFCO:ssa

Jokaisella NORDEFCO:on osallistuvalla maalla on omat kansalliset tavoitteensa yhteistyöstä. Kansalliset painotteet näkyvät vuosisuunnitelmassa. Vuosisuunnitelman tavoitteet ja painotukset tehdään konsensusperiaatteella. Yhteistoiminta-alueita johtaa everstin/vastaavan tasoinen sotilashenkilö. Johtajalla on käytössään tarvitsema määrä avustajia, jotka muodostavat

⁶⁶ MCC Action Plan 2012, 2011, ss.3-4

⁶⁷ MCC Action Plan 2012, 2011, Liite A

⁶⁸ MCC Annual Report 2012, 2013

⁶⁹ MCC Annual Report 2012, 2013, s.22

johtoryhmän (maningment group). Johtoryhmien alaisuudessa on eri määrä työryhmiä (working group), joiden tehtävänä on täyttää johtoryhmän asettamat tehtävät.⁷⁰

Jokainen maa osallistuu yhteistyöhön kansallisista näkökohdistaan. Yhteistyömahdollisuuksia ideoidaan kansallisella tasolla linjaorganisaatiossa. Kun löydetään sopiva yhteistyökohde, niin se tuodaan työ- johtoryhmien kautta yhteiseen käsittelyyn. Jos ehdotuksesta löytyy yhteinen intressi, niin se voidaan ottaa mukaan yhteistyöhön. Jokaiseen ehdotettuun yhteistyöhankkeeseen ei ole pakko osallistua, jos se ei hyödytä kansallista näkökulmaa. Hankkeissa, jossa on neljä maata mukana, niin on harvassa. Yleisesti hankkeissa on mukana 2-3 maata.⁷¹

Yhteistyö eri maiden NORDEFECO-toimistojen välillä on tiivistä. Yhteyttä pidetään yllä päivittäin puhelimitse tai sähköpostilla. Videoneuvotteluita käydään viikoittain ja toimistot tapaavat toisensa kuukausittain pidettävissä kokouksissa. Eri maiden toimistot muodostavat yhdessä esikunnan, jossa asiat valmistellaan yhteistyössä. Haasteena toiminnassa on toimistojen hajanaisuus. Lisäksi toimistoissa työskentelee ihmisiä neljästä eri maasta. Käsitys asioista voidaan ymmärtää eri tavalla eri ihmisillä.⁷²

Suurimmat haasteet ovat toimintojen yhteensovittaminen. Kullakin maalla on omat kansalliset intressit, jotka ohjaavat toimintaa. NORDEFECO on vain yhteistyön työ väline, jolla selvitetään yhteistyön kohteet. Päätökset varsinaisesta yhteistyön kohteen käynnistämisestä tehdään poliittisella tasolla ja toimeenpannaan ja rahoitetaan linjaorganisaatiossa.⁷³

4.3 Suomen toiminta NORDEFECO:ssa

Suomen toimintaa NORDEFECO:ssa johtaa Pääesikunnan suunnitteluosastossa toimiva NORDEFECO-toimisto. NORDEFECO-toimisto laatii toimintasuunnitelman (Action plan) pohjalta kansallisen toimeenpanokäskyn, jolla tarkennetaan Puolustusvoimien toimintasuunnitelmassa annettuja perusteita sekä puolustusvoimien komentajan ohjausta ja vahvistetaan puolustusvoimien osallistuminen NORDEFECO -toimintaan yksityiskohtaisine tavoitteineen kyseisenä vuonna.⁷⁴

⁷⁰ Komentajakapteeni Jyri Kopareen haastattelu 4.4.2013. Haastattelumateriaali tutkijan hallussa

⁷¹ Komentajakapteeni Kopareen haastattelu, 4.4.2013

⁷² Komentajakapteeni Kopareen haastattelu, 4.4.2013

⁷³ Everstilutnantti Manu Tuominen, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö NORDEFECO”, *Kylkirauta* 2/2010, 2010, s.21

⁷⁴ ”NORDEFECO – toimeenpanokäskey 2012” Pääesikunnan asiakirja AH26932, 2012, ss. 1-2

Suomea MCC:ssä edustaa puolustusvoimien operaatiopäällikkö, varalla puolustusvoimien suunnittelupäällikkö. MCC:n esikuntana toimii koordinaatioesikunta (Coordination Staff, CS), joka muodostuu eri maiden pääesikuntien yhteydessä toimivista NORDEFCO-toimistojen (Management Office) henkilöstöstä. Suomen edustaja koordinaatioesikunnassa on Pääesikunnan suunnitteluosaston kansainvälisen sektorin Pohjoismaisen yhteistyön toimiston päällikkö.⁷⁵

Suomen tavoitteena NORDEFCO:ssa on kehittää kansallista puolustusta. Yhteistyötä tehdään kansallisilla ehdoilla. Yhteistyöllä on Suomessa hyvä poliittinen tuki, mikä näkyy politiikkojen lausunnoissa. Suomen NORDEFCO-toimiston ja puolustusministeriön keskustelu on tiivistä, jotta sekä poliittinen että sotilaallinen osapuoli ovat selvillä toisensa tekemisestä.⁷⁶

Suomi on vuonna 2013 NORDEFCO:n puheenjohtajamaa. Suomen puheenjohtajuuskaudella tehdään arvio tämän hetken NORDEFCO:n toiminnasta ja sen tuloksista. Arvion pohjalta laaditaan kehittämissuunnitelma NORDEFCO:n kehittämiseksi seuraavina vuosina.⁷⁷ Suunnitelmassa sisältää poliittisen vision, pitkántähtäimen suunnitelman ja tavoitteet. Harjoitustoiminnassa on tavoitteena syventää ja laajentaa yhteisiä harjoituksia.⁷⁸

4.4 Yhteistyön tuloksia

Yhteistyön tavoitteena on saavuttaa kustannustehokkuutta, täydentää kansallisia puolustusratkaisuja ja operatiivista tehokkuutta. Yhteistyön ei tarvitse olla suuria ja monimutkaisia projekteja. Kun jokainen maa laittaa projektiin pienenkin panoksen, niin pienistä puroista syntyy isompi puro. Kustannustehokkuus ja maksimaalliset synergiaedut voidaan saavuttaa pienelläkin panostuksella.⁷⁹

Pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä on jo konkreettisia esimerkkejä. Itämerenmailla on yhteistyö meritilannekuvavaihdossa nimeltään SUCBAS. Käytännössä Suomessa tilannevalvojat näkevät meritilanteen Itämeren alueelta. Yhteistyön tarkoituksena on parantaa tilannetietoisuutta ja merenkulun turvallisuutta. Ilmavoimat harjoittelevat muiden pohjoismaiden ilmavoimien kanssa rajat ylittävää ”cross border” – harjoittelua. Tämä parantaa yhteistyökykyä

⁷⁵ AH26932, 2012, s.2

⁷⁶ Komentajakapteeni Kopareen haastattelu 4.4.2013

⁷⁷ ”NORDEFCO – rakenteen toiminta vuonna 2013”, Pääesikunnan asiakirja AI24006, 2012, s. 1

⁷⁸ AI24006, Liite 1: The Nordef MCC Action Plan 2013, 12.12.2012

⁷⁹ Heidi Kauppinen, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö”, *Maanpuolustus* 4/2012, s.20

maiden välillä ja on kustannustehokasta.⁸⁰ Muita konkreettisia tuloksia yhteistyöstä on muun muassa erikoisjoukkojen yhteistyö, merivoimien sukeltajayhteistyö, merivoimien miinatorjuntatiedonvaihto ja yhteisharjoitukset.⁸¹

⁸⁰ Everstiluutnantti Manu Tuominen, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö NORDEFCO”, *Kylkirauta* 2/2010, 2010, s.22

⁸¹ Heidi Kauppinen, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö”, *Maanpuolustus* 4/2012, s.20

5 ANALYYSI NORDEFCO:N NÄKYMISESTÄ SUOMEN JULKISESSA MEDIASSA

Tässä luvussa käsitellään NORDEFCO:n esilletuloa Suomen julkisessa mediassa. Media-analyysiin valittiin: Helsingin Sanomat, Huvudstadbladet, sekä Yleisradion sähköisen arkisto. Valittujen medioiden sähköisessä arkistossa tehtiin haku, jossa haettiin NORDEFCO:a ja Pohjoismaiden puolustusyhteistyötä käsitteleviä artikkeleita, kirjoituksia ja uutisia Aikarajoituksena oli marraskuu 2009, kun NORDEFCO:n perustamisasiakirja allekirjoitettiin – 31.1.2013. Eniten artikkeleita löytyi Helsingin Sanomien arkistossa. Huvudstadbladetin ja Yleisradion arkistossa löytyneet artikkelit tukivat Helsingin Sanomien artikkeleiden sisältöä ja.

Lehti/Vuosi	2009	2010	2011	2012	Tammikuu 2013
Helsingin Sanomat	1	2	4	32	6
Huvudstadbladet	2	4	6	36	8
Yleisradio		2	1	5	4

Taulukko 1: Artikkeleiden määrä

Taulukosta käy ilmi, että pohjoismaiden yhteistyötä käsittelevien artikkelien määrä lisääntyy vuonna 2011. Vuonna 2012 artikkeleita oli hyvin säännöllisin väliajoin, johtuen keskustelusta Islannin ilmavalvonnasta. Tämä analyysi on tehty niin, että valittujen medioiden artikkeleita on analysoitu samanaikaisesti ja niistä on johdettu johtopäätöksiä. Kaikkia löytyneitä artikkeleita ei ole käytetty tässä media-analyysissä, koska osa artikkeleista ei sisältänyt analyysiin sopivaa informaatiota.

5.1 Media-analyysin tulokset

NORDEFCO:n perustaminen huomioitiin julkisessa mediassa.⁸² Perustamisen jälkeen artikkeleiden kirjoittaminen pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä oli vähäistä. Kirjoittelua ja keskustelua vuonna 2010 käytiin pohjoismaisesta solidaarisuusjulistuksesta. Tämä julistus sisältyi Stoltenbergin raporttiin.⁸³ Suomessa julistukseen suhtauduttiin myönteisesti, mutta julistuksen painoarvo ja sanamuoto herätti keskustelua ja jopa pelkoa Suomen liittoutumattomuudesta.⁸⁴ Solidaarisuusjulistus annettiin huhtikuussa vuonna 2011.

⁸² *Helsingin Sanomat*, 4.11.2009, ”Pohjoismaat tehostavat puolustusyhteistyötä”

⁸³ Stoltenberg, 2009, s. 37

⁸⁴ *Helsingin sanomat*, 15.11.2010, ”Yle: Pohjoismaat suunnittelevat puolustussitoumusta”

2010-luvun alussa alkanut talouskriisi alkoi näkyä Euroopan valtioiden puolustusmäärärahoissa. Talouden epävarmuus ajoi monet Euroopan maat puolustusyhteistyöhön.⁸⁵ Pohjoismaiden puolustusyhteistyön yhtenä perustana on kustannussäästöjen ja syynenergiaetujen saavuttaminen toiminnassa. Materiaalihankinnat ja materiaalin ylläpito on kallistunut koko ajan. ”Yhteistyö on ainoa tapa, jolla voimme turvata uskottavan puolustuskyvyn kehittämisen.”⁸⁶ Nyky maailmassa valtiot ovat jo verkottuneet tiiviisti ja tekevät yhteistyötä monella eri alalla. Eristäytyminen ja luottaminen pelkästään omiin voimavaroihin ovat melkein mahdotonta.⁸⁷

Vuonna 2012 alkoi keskustelu ja kirjoittelu Suomen osallistumisesta Islannin ilmavalvontaan. Tämän keskustelun siivittämänä yleinen kirjoittelu pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä, yhteistyön tilasta ja kehittämisestä lisääntyi. Mediassa keskusteltiin solidaarisuusjulistuksen vaikutuksesta Suomen liittoutumattomuuteen. Julistuksessa puhutaan luonnonuhkista ja ihmisten aiheuttamista onnettomuuksista, mutta varsinaiset sotilaalliset uhat on jätetty pois⁸⁸. Kysymys Suomen liittoutumattomuudesta vaikuttaa olevan pyhä asia, josta ei voi keskustella.

Osallistumisesta Islannin ilmavalvontaan käytiin vuonna 2012 kiivas keskustelu niin poliittisella tasolla kuin tavallisten kansalaisten kesken. Suomen päätös osallistumisesta ilmavalvontaan oli kaiken aikaa kiinni Ruotsin päätöksestä⁸⁹. Osallistumista perusteltiin sillä, että se edistää Suomen puolustuskykyä ja pohjoismaista yhteistyötä.⁹⁰ Vastustajat perustelivat omaa kantaansa Islannin Nato-jäsenyydellä sekä talouskriisillä.⁹¹ Ilmavoimat pitävät osallistumista ilmavalvontaan normaalina harjoitteluna, joka tapahtuu tässä tapauksessa toisen valtion alueella. Tiukassa taloustilanteessa on peruteltua kysyä, onko tämä rahan tuhlausta ja voitaisiinko tämän kaltainen harjoittelu tehdä lähialueella. Onhan pohjoismaiden ilmavoimien yhteisharjoittelu jo arkipäivää.⁹² Vaakakupissa on varmasti painanut saatavat kokemukset. Kuitenkin osa poliitikoista näkee Islannin ilmavalvonnan keinona hivuttautua lähemmäksi Nato-jäsenyyttä.⁹³

⁸⁵ *Yleisradion uutiset*, 3.11.2010, ”Puolustusyhteistyö puhutti Pohjolan ulkoministereitä”
[http://yle.fi/uutiset/puolustusyhteisty_o_puhutti_pohjolan_ulkoministereita/2113092]

⁸⁶ Stefan Wallin, ”Tiivis puolustusyhteistyö on Suomenkin etu”, *Helsingin sanomat* vieraskynä 31.12.2011

⁸⁷ Stefan Wallin, ”Tiivis puolustusyhteistyö on Suomenkin etu”, *Helsingin sanomat* vieraskynä 31.12.2011

⁸⁸ Ulkoasiainministeriön muistio, UTP 18/2010, 2011.

[<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=UTP+18/2010+1.+UM+29.04.2011&base=euykirj&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD>] Luettu 10.4.2013

⁸⁹ Hans Wallmark, ”Låt försvarsmakterna komplettera varandra”, 12.7.2012

⁹⁰ *Helsingin Sanomat*, 31.12.2012, ”Ei solidaarisuudelle, kyllä yhteistyölle”

⁹¹ *Helsingin Sanomat* 27.10.2012, Islanti ansaitsee ilmavalvonnan

⁹² *Helsingin Sanomat*, 14.6.2012, ”Pohjolan yhteistyö saa kunnon piristysruiskeen”

⁹³ *Helsingin Sanomat*, 31.12.2012, ”Ei solidaarisuudelle, kyllä yhteistyölle”

NORDEFECO organisaationa ei ole saanut paljoa palstatilaa olemassaolonsa aikana. Pohjoismaiden puolustusyhteistyötä on käsitelty mediassa suurina linjoina. Yleisesti ottaen NORDEFECO on mainittu vain yhteistyön välineenä. Yllättäen venäläinen kenraali Nikolai Makarov sanoi puheessaan maanpuolustuskurssiyhdistyksen jäsenille, että NORDEFECO on jopa uhka Venäjälle. Puheessaan kenraali Makarov kritisoi Suomen osallistumista Naton johtamiin harjoituksiin. Osallistuminen harjoituksiin voivat aiheuttaa jopa sotilaallisen uhan Venäjälle. Tällaiset puheet on osoitus Venäjän kylmenevästä suhtautumisesta Natoon ja länsimaihin. Makarov näkee Suomen ja Venäjän sotilaallisen yhteistyön lisääntyminen taas lujittaisi Euroopan turvallisuutta.⁹⁴ Venäjä näkee Suomen kuuluvan omaan etupiiriinsä kuten kylmän sodan aikana. Tämän kaltainen lausuma osoittaa, että Venäjä näkee Suomen liittoutumisen tai edes yhteistyön uhkana sen omalle turvallisuudelle. Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa näkyy Suomen geopoliittinen asema Venäjän naapurina.

NORDEFECO:n rooli puolustusyhteistyössä on yhteistyön tavoitteiden muuttaminen käytännöksi.⁹⁵ Yhteistyön kehittäminen ei ole kuitenkaan helppoa ja ongelmatonta. Yhteistyön hallintoa ja toimintatapoja tulee seurata jatkuvasti ja kehittää niitä kokemusten mukaan. Sotilaiden on helppo tehdä yhteistyötä toisten sotilaiden kanssa. Poliitikkojen on ymmärrettävä, miksi tehdään sotilaallista yhteistyötä ja mitä yhteistyöllä saavutetaan.⁹⁶ Suomessa puolustusyhteistyöstä on poliitikkojen vaikea puhua historian takia. Talvisodassa Suomelle luvattiin apua, mutta sitä ei koskaan saatu. Viime sotien ajoista on jäänyt sanonta: ”Älä luota toisten apuun.”

Pohjoismaiden puolustusyhteistyön tiivistyminen on tuonut myös haasteita. Yksi yhteistyön tavoitteista on siitä saatavat säästöt. Säästöjä saadaan muun muassa karsimalla päällekkäisiä toimintoja, kuten esimerkiksi huolto. Suomen linjana on uskottava ja itsenäinen puolustuskyky. Mahdollisen kriisin aikana meidän tulisi luottaa yhteistyökumppaniin, jos toimintoja olisi karsittu.⁹⁷ Tämä skenaario ei näytä sopivan osalle poliitikoista. Heidän mielestään ei pidä luottaa ulkopuoliseen apuun vaan taistella yksin.⁹⁸ Toinen skenaario tulevaisuuden yhteistyöstä on yhteisen puolustusmateriaalin ostaminen. Tämäkin päätös riippuu poliitikkojen tahdosta.⁹⁹

⁹⁴ *Helsingin sanomat* 7.6.2012, ”Kenraali Makarov alensi keskustelun rimaa”

⁹⁵ Sverker Göranson, Ari Puheloinen ja Harald Sunde, ”Sotilasyhteistyössä ajatuksesta tekoihin” *Helsingin Sanomat* Vieraskynä 7.9.2012

⁹⁶ Stefan Wallin, ”Nordiskt försvarssamarbete – är smart försvar” *Huvudstadsbladet* 3.6.2012

⁹⁷ Joonas Sipilä ja Tommi Koivula, ”Yhteinen puolustuskyky vaatii luottamusta”, *Helsingin Sanomat* Vieraskynä 24.5.2012

⁹⁸ *Helsingin Sanomat*, pääkirjoitus 23.5.2012, ”Puolustusyhteistyö muokkaa liittoutumista”

⁹⁹ *Yleisradion Uutiset*, 14.1.2013, ”Puolustusyhteistyön tiivistämispaineet johtuvat puolustusbudjettien leikkauksista”

Miten Pohjoismaista puolustusyhteistyötä tulisi kehittää ja mihin se johtaa? Noita kysymyksiä joutuvat poliitikot miettimään tulevina vuosina. Puolustusyhteistyö on tullut jäädäkseen ja sen poliitikkojen on hyväksyttävä.¹⁰⁰ Päättäjien on myös ymmärrettävä ja hyväksyttävä se fakta, että nykyisellä rahoituksella Suomi ei voi varustaa kunnollisia asevoimia. Seuraava askel puolustusyhteistyössä olisi yhteisen asejärjestelmän tai suorituskyvyn ostaminen.¹⁰¹ Yhteisen asekaluston ostaminen vaatisi turvallisuuspoliittisen suunnan muutoksen ja muutoksia lainsäädäntöön. Todennäköisesti Venäjä suhtautuisi negatiivisesti yhteisiin aseostoihin. Suomen tärkeimpien suorituskykyjen, muun muassa F-18 Hornet ja taistelualukset, elinkaaret lähenevät loppuaan 2020-luvulla. Uusien suorituskykyjen hankinnassa Suomi voi joutua pohtimaan, olisiko yhteisomistus mahdollinen. Onko puolustusyhteistyön päässä yhteispuolustus tai puolustusliitto?¹⁰² Tätä kysymystä poliitikot ja sotilaatkin joutuvat pohtimaan ja arvioimaan tulevina vuosina.¹⁰³ Yhteispuolustus ei toteudu vielä vuosiin, mutta se olisi yksi mahdollisuuden puolustuksen kehittämiseen.¹⁰⁴

Sotilaat ja poliitikot katsovat yhteistyötä omilta näkökulmiltaan. Näkökulmat eivät aina välttämättä kohtaa. Sekä sotilaiden ja poliitikkojen on muutettava ajattelutapaa yhteistyön suhteen. Tällöin voidaan saada konkreettisia tuloksia, joista on hyötyä jokaiselle Pohjoismaalle.¹⁰⁵

Suomi osallistuu puolustusyhteistyyöhön kansallisten näkökulmien perusteella. Suomi päättää kansallisesti, mitkä ovat sen tavoitteet yhteistyössä. Yhteistyön tiivistyessä on perusteltua pohdita, pitäisikö yhteistyöstä tehdä virallisia valtioiden välillä. Poliittisessa keskustelussa on herännyt ajatus, että Pohjoismaat solmisivat valtiosopimuksen puolustusyhteistyöstä.¹⁰⁶ Ajatus on mielenkiintoinen, vaikka Norja, Tanska ja Islanti ovat jo liittoutuneita maita, kun taas Suomi ja Ruotsi eivät ole.

Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa. Poliittisesti olemme liittoutuneet Euroopan Unioon. Vaikuttaako pohjoismaiden tiivistyvä puolustusyhteistyö Suomen sotilaalliseen liittou-

[http://yle.fi/uutiset/asiantuntija_puolustusyhteistyon_tiivistamispaineet_johtuvat_puolustusbudjettien_leikkauksi_sta/6450822] Luettu 10.4.2013

¹⁰⁰ Ilkka Kanerva, ”Pohjoismaiden puolustusta pitää tiivistää”, *Helsingin sanomat* Vieraskynä 25.6.2012

¹⁰¹ *Helsingin Sanomat*, 14.1.2013, ”Ruotsi ehdotti yhteistä sotakalustoa”

¹⁰² *Helsingin Sanomat*, 17.11.2012, ”Yhteistyö paljastaa Suomen ja Ruotsin eroja”

¹⁰³ *Helsingin Sanomat*, 15.1.2013, ”Yhteispuolustukseen on matkaa”

¹⁰⁴ *Yleisradion uutiset*, 13.1.2013, ”Haglund väläyttää Suomen ja Ruotsin puolustussopimusta”

[http://yle.fi/uutiset/haglund_valayttaa_suomen_ja_ruotsin_puolustussopimusta/6448978]

¹⁰⁵ Sverker Göranson, Ari Puheloinen ja Harald Sunde, ”Sotilasyhteistyössä ajatuksesta tekoihin” *Helsingin Sanomat* Vieraskynä 7.9.2012

tumattomuuteen? Vuoden 2012 selonteon yhtenä pääteemana on pohjoismaiden puolustusyhteistyön korostaminen ja tiivistäminen. Hallituksen mukaan tiivistyvä yhteistyö ei ole viemässä Suomea yhtään lähemmäksi kohti Natoa.¹⁰⁷ Kysymys Suomen Nato-jäsenyydestä nousee aina esille, kun aloitetaan keskustelu puolustusyhteistyöstä muiden maiden kanssa. Keskustelu muuttuu hyvin nopeasti väittelyksi jäsenyyden puolesta ja sitä vastaan.¹⁰⁸

5.2 Johtopäätökset media-analyysistä

Julkisessa mediassa pohjoismaiden tiivistyvään puolustusyhteistyöhön suhtaudutaan positiivisesti. Puolustusyhteistyön päätavoitteet ovat selkeät. Tavoitteena on saada säästöjä kustannuksista ja saavuttaa syynenergiaetuja toiminnassa, kuten tilannekuvan vaihdossa, yhteisissä harjoituksissa ja koulutuksessa.

Keskustelu yhteistyöstä oli välillä yksipuolista. Keskustelu rajoittui pelkästään Islannin ilmalavontaan ja keskusteluun Suomen Nato-jäsenyydestä. Väiteltiin siitä, onko ilmalavonta yhteistyötä, onko se sotilaallista harjoittelua vai mitä se on. Välillä keskustelusta sai sen kuvan, että näitä asioita vastustettiin vain sen takia, että oltiin oppositiossa.

Tiivistyvää yhteistyötä pelättiin, koska sen epäiltiin voivan johtaa Suomen liittoutumattomuuden murenemiseen sekä itsenäisen puolustuskyvyn menettämiseen. Nyt poliittiset päättäjät joutuvat punnitsemaan tiivistyvän yhteistyön hyödyt ja haitat sekä sen jälkeen arvioimaan mikä linja on Suomelle paras ratkaisu. Yhteistyön hyötyjä pitää ajatella pitkällä aikavälillä.¹⁰⁹ Niukoilla voimavaroilla on pakko tehdä yhteistyötä. Yhteistyöllä voidaan kehittää suorituskykyjä, jotka olisivat liian kalliita yksittäiselle maalle.¹¹⁰ Yhteistyön eri muotoja tulee miettiä ja niistä pitää keskustella avoimesti. Poliitikoilla pitää olla poliittista tahtoa muuttaa Suomen turvallisuuspoliittista linjaa, jotta Suomen turvallisuus ja itsenäisyys eivät olisi uhattuna missään tilanteessa.

NORDEFECO:n rooli puolustusyhteistyössä on tunnistettu ja hyväksytty. Kuitenkaan NORDEFECO:n saavutuksia ja yhteistyön tuloksia ei ole julkisuudessa esitetty. NORDEFECO:n tulisi paremmin kertoa yhteistyön tuloksista julkisuuteen, jotta tavalliset kansalaiset tietäisivät, mihin yhteistyöllä pyritään sekä mitä tuloksia sillä saavutetaan. Vuonna 2013 Suomi on

¹⁰⁶ *Helsingin Sanomat*, 22.12.2012, ”Uusia tuulia Pohjolasta”

¹⁰⁷ *Yleisradion uutiset*, 12.12.2012, ”Haglund: Pohjoismaiden yhteistyö ei vie lähemmäksi Natoa”

[http://yle.fi/uutiset/haglund_pohjoismaiden_yhteistyö_ei_vie_lahemmaksi_natoa/6413398] Luettu 10.4.2013

¹⁰⁸ *Helsingin Sanomat*, 17.11.2012, ”Yhteistyö paljastaa Suomen ja Ruotsin eroja”

¹⁰⁹ Stefan Wallin, ”Tiivis puolustusyhteistyö on Suomenkin etu”, *Helsingin sanomat* vieraskynä 31.12.2011

NORDEFECO:n puheenjohtajamaa. Silloin on hyvä hetki tuoda NORDEFECO tiedoksi kaikille kansalaisille.

Pohjoismaiden puolustusyhteistyö on vain osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Muut tekijät Suomen turvallisuuspolitiikassa ovat YK, EU ja Nato.¹¹¹ Kaikki nämä yhdessä muodostavat kokonaisuuden ja kaikki täydentävät toisiaan. Yhdistävänä tekijänä on kaikille yhteistyö. Kukaan ei voi vastata nykyisiin uhkiin yksin vaan niihin vastataan yhteistyöllä.¹¹²

Keskustelu puolustusyhteistyöstä jatkuu julkisessa mediassa. Tällä hetkellä on aloitettava suunnittelu tärkeiden suorituskykyjen korvaamista 2020-luvulta alkaen.¹¹³ Nykyiset puolustusmäärärahat eivät ehkä tule riittämään Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien täyttämiseen. Määrärahoihin on saatava korotus tai tavoitteita on muutettava.¹¹⁴ Poliitikkojen on mietittävä, miten Suomen puolustusta kehitetään tulevaisuudessa.

Sotilaslehdessä artikkelit NORDEFECO:sta olivat tarkempia kuin sanomalehdissä. Sotilaslehtien artikkeleissa kerrotaan NORDEFECO:n tavoitteet hyvinkin tarkasti. Artikkeleista saa hyvän kuvan, mitä varten NORDEFECO on perustettu sekä millaisia saavutuksia NORDEFECO:n avulla on saatu aikaiseksi.

¹¹⁰ Ilkka Kanerva, ”Pohjoismaiden puolustusta pitää tiivistää”, *Helsingin sanomat* Vieraskynä 25.6.2012

¹¹¹ *Helsingin Sanomat*, 3.1.2013, ”Selkeyttä puolustusyhteistyöhön”

¹¹² Erkki Tuomioja, ”Suomi on avoin uudelle puolustusyhteistyölle”, *Helsingin Sanomat*, Vieraskynä 31.1.2013

¹¹³ *Helsingin Sanomat*, 18.11.2010 ” Jopa yhteiset hävittäjähankinnat tulevaisuudessa mahdollisia”

¹¹⁴ *Helsingin Sanomat*, 22.12.2012, ”Uusia tuulia Pohjolasta”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pohjoismaisella yhteistyöllä on pitkät perinteet. Yhteinen historia on muovannut pohjoismaista samankaltaisia yhteiskuntia. Kuitenkin turvallisuuspolitiikassa olemme erilaisia. Toisen maailmasodan jälkeen Norja, Tanska ja Islanti liittyivät Natoon. Ruotsi ja Suomi pysyivät puolueettomina ja sotilaallisesti liittoutumattomia. Suomen YYA-sopimus Neuvostoliiton kanssa sitoi Suomea turvallisuuspoliittisissa ratkaisuisa.

Osallistuessaan YK:n rauhanturvatoimintaa Pohjoismaat huomasivat, että tässä on hyvä turvallisuuspoliittinen yhteistyöalue. Tästä alkoi puolustusyhteistyö, joka on jatkunut tähän päivään ja jatkuu edelleen. Kylmän sodan aikana alkanut rauhanturvayhteistyö jatkui ja sitä kehitettiin koko ajan. Materiaaliyhteistyö alkoi 1990-luvun lopulla ja 2000-luvulla alettiin tutkia, voisiko sotilaallisia suorituskykyä kehittää yhteistyön kautta.

Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin Suomen kansainvälinen asema muuttui. Suomi teki selväksi, että se kuuluu läntiseen Eurooppaan. 1990-luvulla aloitetuissa turvallisuuspoliittisissa selontekomenettelyissä linjattiin Suomen turvallisuuspoliittinen linja. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa keskeisimmät toimijat ovat YK, EU, NATO ja Pohjoismaat. Selonteoissa lähialueiden turvallisuuskehitys on pidetty tärkeänä. Suomi EU:n jäsenenä edistää koko Euroopan vakaata kehitystä ja turvallisuutta. Itämeren alueen maiden kanssa tekemä yhteistyö vakauttaa alueen turvallisuutta. Selonteoissa Pohjoismaiden yhteistyö korostui koko ajan enemmän. Vuoden 2012 selonteossa pohjoismaiden yhteistyö on yksi pääteemoista.

Maailmanlaajuinen talouskriisi, kallistuva puolustusmateriaali sekä muuttunut maailma olivat signaaleja, jotka ajoivat Pohjoismaat miettimään yhteistyötä uudelleen. Thorvald Stoltenbergin raportti vuonna 2009 ja raportin 13 ehdotusta olivat tiiviimmän yhteistyön alku. Vuonna 2009 perustettiin NORDEFCO, josta tuli uuden puolustusyhteistyön käytännön työkalu. Tiivistyvän puolustusyhteistyön tavoitteena on saada kustannussäästöjä, kehittää materiaaliyhteistyötä, kehittää kykyä toimia yhteisissä operaatioissa, tutkia mahdollisuutta ostaa tai kehittää yhteisiä suorituskykyjä.

NORDEFCO on yhteistyöorganisaatio, joka selvittää yhteistyön mahdolliset kohteet ja luo edellytykset yhteistyön käynnistämiseksi. Varsinainen käytännön yhteistyö toteutetaan muiden organisaatioiden välillä. Suomen päätavoite NORDEFCO:ssa on kehittää kansallista puolustusta yhteistyön avulla. Kaikki saavutettavat hyödyt tukevat tätä tavoitetta.

Julkisessa mediassa kirjoitetaan paljon Pohjoismaiden puolustusyhteistyöstä. Kirjoitukset ja poliitikkojen lausunnot ovat hyvin pitkälti poliittista tekstiä. Yhteistyötä kehdutaan ja sanotaan, kuinka tärkeä se on Suomelle. Samalla sitä pelätään ja jopa vastustetaan, koska ei tiedetä, mitä yhteistyöllä voidaan saavuttaa. Esimerkiksi yhteistyö voi olla, että Pohjoismaat ovat yhdessä ostaneet suorituskykyjä tai jonkin suorituskyvyn huolto on toisen Pohjoismaan vastuulla. Silloin kysytään, onko Suomi valmis luottamaan kumppaniin niin paljon, että voisimme luopua jostain omista suorituskyvyistä.

Poliittisen päättäjien on mietittävä, miten Suomen puolustusta kehitetään tulevaisuudessa. Vaihtoehtoina on jatkaa samalla linjalla kuin tänä päivänä. Muina vaihtoehtoina pidetään Nato-jäsenyyttä tai Pohjoismaiden puolustusyhteistyön tiivistämistä. Muut vaihtoehdot vaativat, että poliittinen tahtotila ja asenteet muuttuvat. Muuttumiseen menee aikaa, mutta sen on tapahtuttava.

NORDEFECO:n rooli on jäänyt julkisessa mediassa vähälle, koska isommat kysymykset ovat olleet pääosassa. NORDEFECO on esiintynyt mediassa vain käytännön puolustusyhteistyön toimijana. Organisaation tehtäviä ja tavoitteita ei ole avattu tavalliselle kansalaiselle riittävällä tarkkuudella. NORDEFECO:n yleiset tavoitteet ovat julkisen median tiedossa, mutta lyhyen aikavälin vaihtuvat osatavoitteet eivät ole. Sotilaslehdissä tavoitteet ja saavutukset ovat selkeästi kerrottu.

NORDEFECO-rakenne on ollut toiminnassa hieman yli kolme vuotta. Toiminta hakee vielä omaa paikkaansa. Vuonna 2013 tehtävä arvio toiminnasta ja sen perusteella tehtävä kehityssuunnitelma ehkä vakiinnuttaa toiminnan osaksi normaalia toimintaa sotilasorganisaatiossa. NORDEFECO:n tutkimista tulisi jatkaa. Sopivia aiheita olisi esimerkiksi NORDEFECO-rakenteen toiminnan vaikutukset kansalliseen sotilasorganisaation toimintaan.

NORDEFECO:n rooli puolustusyhteistyön kehittyessä tulee kasvamaan, kun siitä saadaan riittävästi kokemuksia. Tällä hetkellä poliitikkojen tulee miettiä, miten yhteistyöstä saataisiin mahdollisimman paljon hyötyä Suomen turvallisuudelle ja puolustukselle. Tiivis yhteistyö on tullut jäädäkseen puolustuspolitiikkaan.

LÄHDELUETTELO

Arkistolähteet

Guidelines for NORDEF military level operating procedures (GUNOP), 2011

[http://www.nordefco.org/Files/110914_gunop.pdf] Luettu 10.4.2013

Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997, VNS 1/1997 [http://www.defmin.fi/files/245/2512_2142_selonteko97_1_.pdf] Luettu 10.4.2013

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011

[<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>] Luettu 10.4.2013

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001, VNS 2/2001 vp [<http://www.defmin.fi/files/1147/selonteko2001.pdf>] Luettu 10.4.2013

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Valtioneuvoston selonteko 2004, VNS 6/2004 [http://www.defmin.fi/files/240/2493_2161_Selonteko_2004_1_.pdf] Luettu 10.4.2013

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, Valtioneuvoston selonteko 2009, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, [<http://vnk.fi/julkaisukansio/2009/j11-turvallisuus-j12-sakerhets-j13-finnish/pdf/fi.pdf>] Luettu 10.4.2013

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, Valtioneuvoston selonteko, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012 [<http://vnk.fi/julkaisukansio/2012/j05-suomen-turvallisuus-j06-finlands-sakerhet/PDF/fi.pdf>] Luettu 10.4.2013

Turvallisuus muuttuvassa maailmassa - Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjat, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 6.6.1995, VNS 1/1995
[http://www.defmin.fi/files/246/2513_2143_selonteko95_1_.pdf] Luettu 1.4.2013

Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö, Thorvald Stoltenbergin raportti 2009
[\[http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=159036&nodeid=15145&culture=fi-FI\]](http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=159036&nodeid=15145&culture=fi-FI) Luettu 10.4.2013

Yhteisymmärryspöytäkirja pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä, 2009,
[\[http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf\]](http://www.nordefco.org/Files/nordefco-mou.pdf) Luettu 10.4.2013

NORDEFECO – rakenteen toiminta vuonna 2013, Pääesikunnan asiakirja AI24006, 2012,

NORDEFECO sotilasrakenteet ja niiden toimeenpano, Pääesikunnan asiakirja AG5945, 2010,

NORDEFECO – toimeenpanokäsky 2012, Pääesikunnan asiakirja AH26932, 2012,

MCC Action Plan 2012; 2011, [\[http://www.nordefco.org/Files/mcc-action-plan-2012-final-dok494880-.pdf\]](http://www.nordefco.org/Files/mcc-action-plan-2012-final-dok494880-.pdf) Luettu 10.4.2013

MCC Action Plan 2013; 2012, Pääesikunnan asiakirja AI24006 Liite 1,

MCC Annual Report 2012; 2013

[\[http://www.nordefco.org/files/Design/NORDEFECO%20Annual%20Report%202012.pdf\]](http://www.nordefco.org/files/Design/NORDEFECO%20Annual%20Report%202012.pdf)
 Luettu 10.4.2013

Ulkoasiainministeriön muistio, UTP 18/2010

[\[http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=UTP+18/2010+1.+UM+29.04.2011&base=euykirj&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD\]](http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=UTP+18/2010+1.+UM+29.04.2011&base=euykirj&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD) Luettu 10.4.2013

Haastattelut

Komentajakapteeni Jyri Kopareen haastattelu 4.4.2013

Sanoma- ja aikakauslehdet

Helsingin Sanomat, 4.11.2009, ”Pohjoismaat tehostavat puolustusyhteistyötä”

[\[http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Pohjoismaat+tehostavat+puolustusyhteisty%C3%B6t%C3%A4/aaHS20091104SI1YO032b9?src=haku&ref=arkisto%2F\]](http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Pohjoismaat+tehostavat+puolustusyhteisty%C3%B6t%C3%A4/aaHS20091104SI1YO032b9?src=haku&ref=arkisto%2F) Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 18.11.2010 ” Jopa yhteiset hävittäjähankinnat tulevaisuudessa mahdollisia”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Jopa+yhteiset+h%C3%A4vitt%C3%A4j%C3%A4hankinnat+tulevaisuudessa+mahdollisia/aaHS20101118SIIYO02sop?src=haku&ref=arkisto%2F>]

Luettu 11.4.2013

Helsingin sanomat, 15.11.2010, ”Yle: Pohjoismaat suunnittelevat puolustussitoumusta”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Yle+Pohjoismaat+suunnittelevat+puolustussitoumusta/aHS20101115SIIYO04t4c?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin sanomat 7.6.2012, ”Kenraali Makarov alensi keskustelun rimaa”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Kenraali+Makarov+alensi+keskustelun+rimaa/a1338949239409?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 14.6.2012, ” Pohjolan yhteistyö saa kunnan piristysruiskeen”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Pohjolan+yhteisty%C3%B6+saa+kunnan+piristysruiskeen/a1339553997919?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 27.10.2012, ”Islanti ansaitsee ilmavalvonnan”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Islanti+ansaitsee+ilmavalvonnan/a1351225140510?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 23.5.2012, ”Puolustusyhteistyö muokkaa liittoutumista”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Puolustusyhteisty%C3%B6+muokkaa+liittoutumista/a1337653368531?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 17.11.2012, ” Yhteistyö paljastaa Suomen ja Ruotsin eroja”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/kotimaa/Yhteisty%C3%B6+paljastaa+Suomen+ja+Ruotsin+eroja/a1353081749993?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 22.12.2012, ”Uusia tuulia Pohjolasta”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Uusia+muistoja+Pohjolasta/a1356063261043?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 31.12.2012, ”Ei solidaarisuudelle, kyllä yhteistyölle”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/kotimaa/Ei+solidaarisuudelle+kylla%C3%A4+yhteisty%C3%B6lle/a1356839237185?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 3.1.2013, ”Selkeyttä puolustusyhteistyöhön”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Selkeytt%C3%A4+puolustusyhteisty%C3%B6h%C3%B6n/a1357106659731?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 14.1.2013, ”Ruotsi ehdotti yhteistä sotakalustoa”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/kotimaa/Ruotsi+ehdotti+yhteist%C3%A4+sotilaskalustoa/a1358053003676?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Helsingin Sanomat, 15.1.2013, ”Yhteispuolustukseen on matkaa”

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Yhteispuolustukseen+on+matkaa/a1358138058196?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Göranson S, Puheloinen A ja Sunde H. ”Sotilasyhteistyössä ajatuksesta tekoihin” *Helsingin Sanomat* Vieraskynä 7.9.2012

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Sotilasyhteisty%C3%B6ss%C3%A4+ajatuksesta+tekoihin/a1346900948259?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Ilkka Kanerva ”Pohjoismaiden puolustusta pitää tiivistää”, *Helsingin sanomat* Vieraskynä 25.6.2012

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Pohjoismaiden+puolustusta+pit%C3%A4%20tiivist%C3%A4/a1340531522095?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Sipilä, Joonas ja Koivula Tommi, ”Yhteinen puolustuskyky vaatii luottamusta”, *Helsingin Sanomat*, 2012

[<http://www.hs.fi/paivanlehti/paakirjoitukset/Yhteinen+puolustuskyky+vaatii+luottamusta/a1337739418980?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Wallin Stefan. ”Tiivis puolustusyhteistyö on Suomenkin etu”, *Helsingin sanomat*,

2011[<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Tiivis+puolustusyhteisty%C3%B6+on+Suomenkin+etu/aaHS20111231SIIMA01iji?src=haku&ref=arkisto%2F>] Luettu 11.4.2013

Wallin, Stefan ” Nordiskt försvarssamarbete – är smart försvar ”*Huvudstadsbladet* 3.6.2012

Wallmark, Hans ” Låt försvarsmakterna komplettera varandra” *Huvudstadsbladet*, 12.7.2012

Tuominen Manu, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö NORDEFCO”, *Kylkirauta* 2/2010, 2010,

Heidi Kauppinen, ”Pohjoismaiden puolustusyhteistyö”, *Maanpuolustus* 4/2012

Henrik Wilén, ”Norde är en större hemmaplan”, *Maanpuolustus* 4/2012

Tutkimuskirjallisuus

Heikkilä M. (2006), *Pohjoinen ulottuvuus*, Edita

Heinonen, V. (2011), *Suomalaisen turvallisuuspolitiikan tila*, Jyväskylä University Printing House

Koivula T. & Forss S. (2012) ”Finland’s Declaration of Solidary”, Hugemark, Bo, *Friends in Need*, The Royal Swedish Academy of War Sciences, s. 147-173

Railo E & Laamanen V. (2010), *Suomi muuttuvassa maailmassa*, Edita

Sallinen V-O. (2011), *Pohjoismaiden puolustusyhteistyön suhde Euroopan Unionin yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan*

Virrankoski P.(2012), *Suomen historia – Maa ja kansa kautta aikojen*, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Internet-lähteet

Kadettikunnan turpopankki,

[<http://www.kadettikunta.fi/turvallisuus/suomi/turvallisuuspolitiikka.htm>] Luettu 11.4.2013

NORDEFCO:n kotisivut: The basics about NORDEFCO [<http://www.nordefco.org/The-basics-about-NORDEFCO>] Luettu 10.4.2013

NORDEFECO:n kotisivut Cooperation Areas [<http://www.nordefco.org/COPA-Human-Resources-Education2>] Luettu 10.4.2013

NORDEFECO:n kotisivut Cooperation Areas [<http://www.nordefco.org/COPA-Operations2>] Luettu 10.4.2013

Pohjoismainen puolustusalan yhteistyö NORDEFECO
[<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=520>] Luettu 8.1.2013

Suomi toimijana EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP)
[<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32279&contentlan=1&culture=fi-FI>] Luettu 12.1.2013

Sivistyssanakirja [<http://suomisanakirja.fi/tiedotusv%C3%A4line>] Luettu 11.4.2013

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP)
[<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32288&contentlan=1&culture=fi-FI>] Luettu 12.1.2013

Yleisradion uutiset, 3.11.2010, ”Puolustusyhteistyö puhutti Pohjolan ulkoministereitä”
[http://yle.fi/uutiset/puolustusyhteisty_o_puhutti_pohjolan_ulkoministereita/2113092] Luettu 11.4.2013

Yleisradion uutiset, 12.12.2012, ”Haglund: Pohjoismaiden yhteistyö ei vie lähemmäksi Natoa”

[http://yle.fi/uutiset/haglund_pohjoismainen_yhteisty_o_ei_vie_lahemmaksi_natoa/6413398]
Luettu 10.4.2013

Yleisradion Uutiset, 14.1.2013, ”Puolustusyhteistyön tiivistämispaineet johtuvat puolustusbudjettien leikkauksista”
[http://yle.fi/uutiset/asiantuntija_puolustusyhteistyon_tiivistamispaineet_johtuvat_puolustusbudjettien_leikkauksista/6450822] Luettu 10.4.2013

Yleisradion uutiset, 13.1.2013, ”Haglund väläyttää Suomen ja Ruotsin puolustussopimusta”
[http://yle.fi/uutiset/haglund_valayttaa_suomen_ja_ruotsin_puolustussopimusta/6448978] Luettu 11.4.2013

